National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
DEC. 6 1978
NEWSPAPER SECTION

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 89 (2532) XXVII aastakäik | Neljapäeva, 30. novembril 1978 — Thursday, November 30, 1978 | Üksiknumbri hind 40 senti

Kanada majanduskonverentsil vähe tulemusi

Peaminister vihjas uuele kontrolli võimalusele

OTTAWA — Ottawas oli käesoleval nädalal Kanada keskvalitsuse ja provintside vaheline majanduslik konverents, kus otsiti väljapääsuteid majanduslikest probleemidest, milleks on inflatsioon, tööpuudus ja energiaküsimus.

Esimesed päevad mingeid tulemusi ei andnud. Quebeci peaminister Levesque süüdistas, et keskvalitsus on võtnud ära või vähendanud raha, mida provints on oodanud, mistõttu provintsivalitsus pole saanud arendada oma regionaalset majandusprogrammi. Quebeci töötute protsent on praegu üle 10%, samal ajal kui Kanada keskmine on 8,2%.

Need süüdistused tõrjus siiski tagasi föderaalvalitsuse finantsminister Jean Chretien, märkides et kolmandik Quebeci selle aasta 12-miljardi dollarilisest eelarvest saadakse föderaalvalitsuselt. Chretien ütles,

et majanduslik stagnatsioon Quebecis on suuremalt osalt poliitilise ebastabiilsuse tekitatud, mis oma eraldumise poliitikaga on sundinud investeerijad provintsis kuni olukordade selgumiseni eemale jääma.

Käsitades inflatsiooni probleemi, ütles peaminister P. E. Trudeau konverentsi avamisel, et kui hindade ja palkade vabatahtlik vaos hoidmine ei anna tulemusi, tuleb uuesti Kanadas rakendada hindade ja töötasude kontroll inflatsiooni protsendi alla surumiseks.

Kanada majanduselus on viimasel ajal olnud märgata järsku hindade ja ettevõtete puhastulu suurt tõusu, samal ajal kui palgad on jäänud võrdlemisi stabiilseks ja inflatsiooni kontrollimise nõude piiri. Economic Council of Canada juures olev inflatsiooni ja produktiivsuse uurimiskeskuse tähelepanekul jälgitakse nende poolt hoolega,

kas tööstused ei aita inflatsiooni tõusele kaasa oma üha kõrgemaks tõstetavate hindade ja suure puhastuluga.

1978. a. esimese üheksa kuu jooksul oli tööstuste puhastulu ca 35% rohkem kui samal ajal eelmisel aastal.

Kaks esimest konverentsi päeva kulusid Kanada õlihinna ühe dollari võrra vaadilt tõstmise küsimuse lahendamiseks, mida valitsus tahtis 1. jaan. 1979. a. asemel maksma panna 1. juulist. See arutlus nõudis palju aega ja teise konverentsi päeva õhtul oldi programmist maha jäänud, mistõttu ainult kiire tööga suudeti kolmandal päeval päevakohaselt edasi minna. Konverentsi meeleolude kohta ütles peaminister Trudeau, et Kanada valitsusel on kergem kokkuleppeid saada teiste riikidega kui oma provintsidega.

Sopran Epp-Karike Jürima esineb 3. dets. peetaval EKK Kontsertbüroo koneserdil. (Vaata lähemalt lk. 8).

Tansaania ründab Ugandat

NAIROBI — Piiritüli Tansaania ja Uganda vahel on kestnud nädalaid. Nüüd Uganda presidendi Idi Amini üks abilistest teatas telefoni teel Kampalast, et läinud esmaspäeval tungisid tuhanded Tansaania sõdurid Ugandasse. Juba enne olid Tansaania sõjajõud raskelt pommitanud piirilinna Mutukulat, põhjustades tsiviilinimeste hulgas raskeid kaotusi.

Kuuba varustab Nikaraagua vasakpoolseid

WASHINGTON — Kuuba on varustanud Nikaraagua vasakpoolseid finantsiliselt ja relvadega, kaasaarvatud 50-kaliibrilised kuulipildujad, öeldakse salaluure dokumentides, mis põhineb informatsioonile, mida peetakse üldiselt usutavaks.

Quebec kaotanud 5000 töökohta

MONTREAL — Pärast seda kui Parti Quebecois 1976. a. võimule tuli, on Quebec kaotanud umbes 5000 töökohta. Selle aja jooksul on provintsist kas osaliselt või täielikult lahkunud 42 kompaniid. Nendest 23 kolisid oma peakontori provintsist välja, kuna praegu kaalutlevad seda sammu veel 8 kompaniid.

„Meie mehed kui metsapullid"

„Vaba Eestlase" uus järgnev jutustus

Väga kõrgesse ikka jõudnud koolimees Märt Raud on mitme kultuurilooline raamatu autor. Kuid ta on ka see mees, kes Tõnis Migagu nime all on kirjutanud mitu põnevat kriminaal- ja seiklusromaani zhanri kuuluvat romaani. Juba esimene „Punane hunt" (1951) sai lugejaile hinnatud põnevusjutuks. Hiljem järgnesid romaanid „Ülekohus ei seisa kotis" (1964), „Joosep ja Potivari naine" (1969) ja „Keset kärestikku" (1970). Ta on oma ladusa jutustamisstiiliga neid sündmusi kaasahaaravalt kirjeldanud. Hiljuti ilmus temalt Märt Raua nime all „Riigiehitaja Konstantin Päts".

„Vaba Eestlasel" on õnnestunud saada tema uut põnevusjuttu vanast, sajandialguse Pärnu elust „Meie mehed kui metsapullid". See on humoristlik lugu 1911. aastast, täis kohtuprotsesse ja kemplemisi. Elades omal ajal Pärnus koges ta kuidas Waldhoffi puupapivabrik reostas jõevett ja rikkus õhku ja kuidas toimetaja Jaan Karu protsessis linnapea Brackmanniga. Sellele on lisatud veel igasuguseid muid intriige. Kuna talle on selle kirjutamisel ja viimistlemisel abiks olnud tütar Mai, siis seekord ongi autorinimesid kaks: Tõnis ja Mai Migagu.

Alustame tänases numbris selle põnevuslooga, mis näitab kuivõrd vitaalne ja loov ta vaimselt on, vaatamata, et 100. aasta künnis pole enam kaugel. Jällegi vestleb ta tuntult ladusas stiilis neist sündmusist, millest ta mälestused on rikkad.

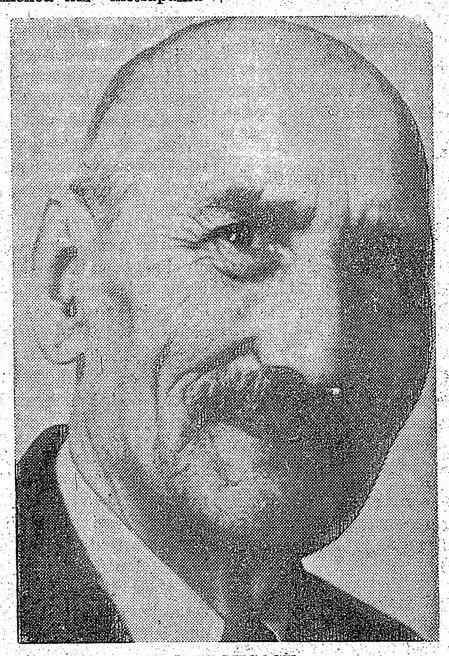

TÕNIS MIGAGU

Nõuti Vene impeeriumi dekoloniseerimist

TORONTO (EKN) — Lisaks esialgseile andmeile viie rahva antikommunistlikust demonstratsioonist New Yorgis, mis tähelepanu leidis New Yorgi ajakirjanduses ja televisioonis, viidi aktsiooni edasi ka mitmes muus harus. Demonstratsioonil esines iga rahvusgrupi esindaja lühikese sõnavõtuga. Eestlaste poolt kõneles USA Eesti Rahvuskomitee esimees P. Saar.

Demonstratsioonil N. Liidu LRO esinduse ees taheti venelastele üle anda ka Vene impeeriumi dekoloniseerimist nõudev memorandum ja selle dokumentatsioon. Venelased keeldusid aga nii delegatsiooni, kui ka selle esindajat vastu võtmast. Protestidemonstratsioon kestis kuni kella 4-ni p.l. N. Liidu esindus oli erakorralselt tugeva politsei kaitse all, kellele heideti paukpadruneid, mistõttu tekkis vähemaid kokkupõrkeid politseiga.

Demonstrantide hulka olid poetanud end ka mõned teadmata päritoluga isikud, kes esinesid provokatiivselt ja näisid tahtvat välja kutsuda suuremat kokkupõrget politseiga.

Vene impeeriumi dekoloniseerimise nõudmise aktsioonis ja kas viie ikestatud rahva delegatsiooni esimees J. Shymko LRO hoones taotlusi viie rahva memorandumi ja selle dokumentatsiooni edasiandmiseks LRO esindajaile. Esmaspäeva õhtul sai ta memorandumiraamatu anda üle LRO dekoloniseerimise komisjonile selle koosolekul ja teisipäeva õhtul sai ta kokku LRO täiskogu esimehega, andes sellele üle memorandumi.

Viie ikestatud rahva aktsioonist oldi aga väga huvitatud USA LRO esinduses, kus esildise võttis vastu USA delegatsiooni liige, esindajatekoja liige Edward Mezvinsky. Vastuvõtt USA esinduses kestis poolteist tundi.

Valged põgenevad Rodeesiast

SALISBURY — Rodeesia valitsus teatas, et 51 on jälle surma saanud geriljade vastase sõjas ja et 1834 valget on põgenenud Rodeesiast oktoobris. Viimane arv on suurim pärast seda, kui Rodeesia kuulutas end iseseisvaks Inglismaast.

Brezhnevi abiline tõusis karjääriredelil

MOSKVA — Kreml on teatanud uuest suuremast muudatusest oma juhtkonnas viimase 18 kuu jooksul, tõstes president Leonid Brezhnevi lähima nõuandja poliitbüroo liikme seisusesse ja eemaldades sealt peaminister Alexei Kosõgini abilise.

Selle sammuga koondati võim Kommunistliku Partei Keskkomitees väikese, kuid Brezhnevile lojaalsete meeste kätte ja kummutas kuuldused, et haige N. Liidu president ja partei juht, kes kuu aja pärast saab 72-aastaseks, võivat kaotada oma juhipositsiooni.

Uus poliitbüroo liige on Konstantin Tshernjenko, 67-aastane kommunist,

kes on teinud silmapaistvat karjääri nõukogude ühiskonnas viimasel ajal, kellest juba on hakatud rääkima kui võimalikust Brezhnevi järglasest.

Tema tõusu tõttu eemaldati 64-aastane Kirill Mazurov, kes vabastati „omal soovil halva tervise tõttu", nagu seda ametlikult motiveeriti.

Viimane muudatus toimus 1977. a. maikuul, kui endine president Nikolai Podgornõi poliitbüroost eemaldati.

Esimene neeger ülemkohtunikuks USA-s

BOSTON — Senaator Edward M. Kennedy, öeldes et aeg on ammugi kätte jõudnud, nimetas möödunud esmaspäeval esimese musta ja esimese naise keskvalitsuse kohtunikeks Bostonis. Ülemkohtunik David S. Nelson saaks esimeseks neegrist kohtunikuks föderaalkohtus Bostonis, kuna Rya Zobel oleks esimene naine selles ametis, kui senat ta nimetamise kinnitab.

ABEL LEE VALIKLOOMINGUT
1968 - 1978
EESTI MAJA VÄIKSES SAALIS
9. ja 10. dets. kell 11 e.l. — 9 õ.

PEETER KAUPSI
MAALIDE NÄITUS
AKVARELLID JA ÕLID
E. Baptisti kiriku alumises saalis, 883 Broadview Ave.
9.—16. dets. 1978
Avatud laupäeviti kl. 3—9, reedel kl. 6—9

EELK PEETRI KOGUDUS TORONTOS
JÕULUKONTSERT
9. dets. kell 6 õ.
Esineb CANTATE DOMINO Ch. Kipper'i juhatusel ja MONTREALI SEGAKOOR Karl Raudsepp'a juhatusel
Solistid ja organistid
Mediteerib Montreali Jaani koguduse õp. Heino Laaneots
* * *
KONTSERT-JUMALATEENISTUS
pühap., 10. dets. kell 11 homm.
Laulab Montreali Segakoor Karl Raudsepp'a juhatusel
Jutlustab õp. Heino Laaneots

T.E.S. Täienduskool korraldab pühapäeval, 10. dets. kell 2 p.l. Eesti Majas, 958 Broadview Ave.

KOOLI JÕULUPUU

Vaimulik osa — praost OSKAR PUHM
Lastenäidend: „Jõuluvana abiliste büroo" ja teisi ettekandeid
Jõuluvana

VABADE EESTLASTE HAALEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Toronto.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $53.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ilmere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Neutronipomm

N. Liidu diktaator Leonid Brezhnev mainis hiljuti Kremlis viibinud Ühendriikide senaatoritele ülbelt, et neutronipomm pole N. Liidule mingi uudis — seda olevat juba ammu katsetatud, kuid N. Liit ei pidanud seda relva vajalikuks produktsiooni anda. See oli Ühendriikide senaatoritele ja avalikkusele suureks uudiseks, kuna neutronipommi on peetud seni täielikuks ameeriklaste monopoliks ning ameeriklaste arvates kulub venelastel veel palju aastaid enne kui nad neutronipommi on võimelised produtseerima. Olukord võib ainult sel juhul muutuda kui N. Liidu spioonidel Ühendriikides õnnestub neutronipommi konstruktsiooni plaane ja saladusi kätte saada, mis ei ole võimatu kui arvestada vene spioonide senist edukat tegevust Ühendriikides ja teistes NATO-ga ühinenud maades.

Olgu kuidas on — kuid N. Liidu propagandaaparatuur ei ole kunagi nii ägedelt ja järeljätmatult töötanud ühegi relva ega probleemi esile kerkimisel nagu seda võime nüüd näha neutronipommi puhul. Kreml on rakendanud selle ülesande teostamiseks suure ajakirjanike ja teistesse propagandasektoritesse kuuluvate inimste kaadri, kes artiklites ning raadio- ja televisioonisaadetes püüavad neutronipommi kujutada maailma kõige kohutavama ja ebainimliku relvana.

N. Liidu propaganda neutronipommi vastu toimub kahel rindel. Esiteks püütakse Kremli kontrolli alla kuuluvaid venelasi ja allaheidetud rahvaid neutronipommi vastu üles ässitada ning nende viha selle vastu üles kruvida, kuid teisest küljest kasutatakse ära kõik oma sidemed välismaal, et tekitada selle relva vastast meeleolu ning sundida Ühendriikide presidenti ja valitsust loobuma neutronipommi produktsiooni andmisest. Kremli käsilasteks Ühendriikides ja teistes läänemaades on N. Liidu sõprusorganisatsioonid ning need paljud „maailmaparandajad", kes alati tulevad oma demonstratsioonidega avalikkuse ette siis kui läänemaailm on valmis sarjata ja kahjustada ning kommunistliku maailma kaitseks välja astuda.

N. Liidu propagandaorganid teevad suuri pingutusi ja kasutavad igasuguseid võimalikke võtteid, millede eesmärgiks on fakte võltsides näidata, et ameerika rahvas on neutronipommi vastu, kuid seda inimkonda hävitavat relva tahavad vastu rahva tahtmist rakendada president, valitsus ja Kongress. Mõni aeg tagasi ilmus N. Liidu valitsuse häälekandjas „Izvestijas" pikem artikkel ajalehe Washingtoni korrespondendi sulest, milles eriti kujukalt on edasi antud neutronipommi vastane kampaania ja tehtud ameerika rahvas presidendi ja tema nõuandjate tujude ja diktaatorlike võtete all kannatajaiks.

Artiklis kirjeldatakse, kuidas ühes Washingtoni baptisti kirikus tuumapommi vastased korraldasid meeleavalduse ja lugesid ette oma lendlehti, milledes oli mainitud muu hulgas, et see ei saa olla tõsine kristlane, kes ähvadrab oma ligimest neutronipommiga. Selliseid demonstratsioone toimuvat ajakirjaniku andmetel Washingtonis pidevalt ning neutronipommi vastase lendlehe dramaatiline lugemine peegeldavat sümboolselt Ameerika üldsuse arvamust selles küsimuses. Kuidas inimeste suud ka kinni ei topitaks, ütlevad nad ikka neutronipommile „ei", kinnitab Moskva lehemees.

Kapitooliumil ja Valges Majas aga olevat märgata hoopis teisi tuuli, kuna seal olevat neutronipommil tugevaid ja mõjuvõimsaid pooldajaid, ütleb ajakirjanik, lisades, et Kongress andis presidendile selle relva tootmiseks vabad käed kui see vajalikuks osutub. „Izvestija" esindaja teab kinnitada, et asi poleks Kongressis sugugi nii halvasti välja kukkunud kui suured relvatööstused ja vägevad finantsgrupid ei oleks senaatorite ja Esindajatekoja liikmete käsi väänanud.

Artikkel annab eriti selgepiirilise tõendi N. Liidu juhtkonna hirmust uue relva ees, kuna neutroniaeng on võimeline pidurdama N. Liidu tankiarmeede võimalikud rünnakud Euroopa vallutamiseks. See paneb alused ka uutele sõjapidamise võtetele, milleks N. Liit vaatamata oma tugevale relvastusele ei ole ette valmistatud. Kreml teab, et neutronipommi vastasel propagandal Venemaal ja allaheidetud riikides ei ole mõjuvat tähtsust ja selle relva produtseerimise pidurdamiseks on suunatud propagandarünnaku eesmärk Ühendriikidesse, kus leidub küllalt kergeusklikke ja pahempoolse kallakuga inimesi, kes lasevad endid N. Liidu lööklausetest ja põhjendamata hirmukampaaniatest mõjutada. Need Moskva vankri ette rakendatud ringkonnad on siiski liiga väikesed ja võimetud selleks, et takistada ühe suurriigi rahva poolt valitud rahvaesindust ja presidenti astumast samme, mis on vajalikud riigi ja rahva julgeoleku kindlustamiseks.

K. A.

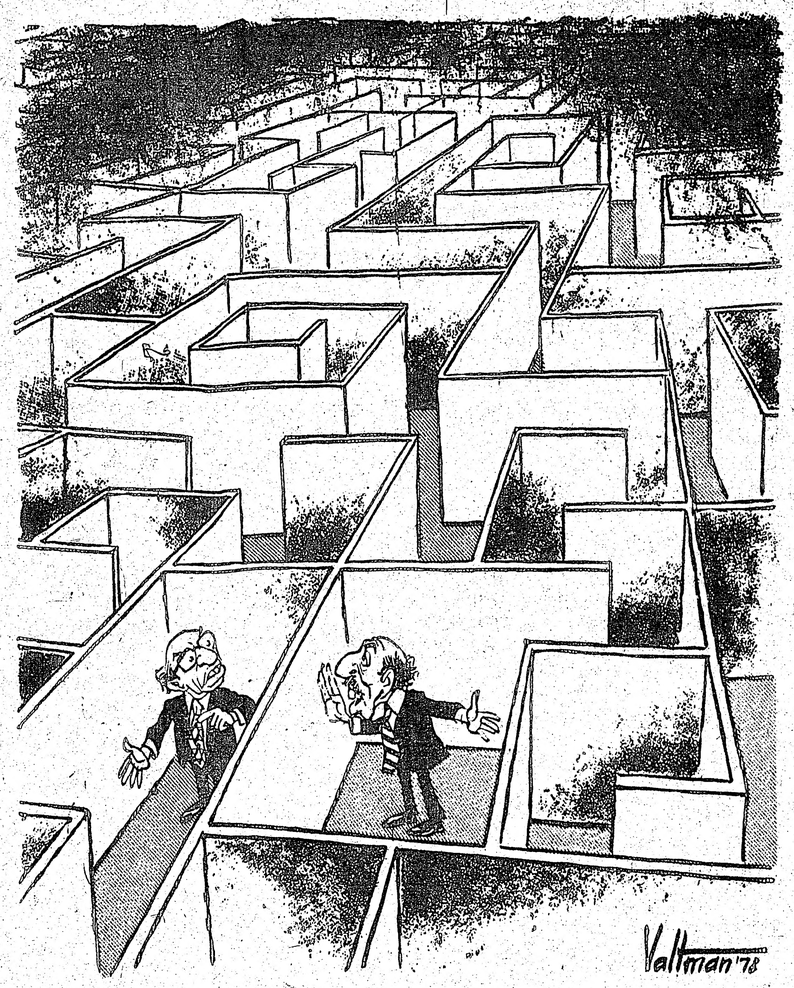

Nii lähedal, aga ometi nii kaugel.

Eesti sõjaväe organiseerimise päevilt

R. Piirvee kõne Eesti Vabadussõja alguse 60. aastapäeval

Ottawa Võitlejate Ühingu esimees R. Piirvee oli kõnelejaks T. E. V. Ü. poolt korraldatud pidulikul Eesti Vabadussõja alguse 60. aastapäeva aktusel. Ta ütles, et vastupidi mele vaenlaste poolt avaldatud seisukohtadele ja väidetele, et Eesti Vabariigi loomine oli juhuslik sündmus, milleks uued võimalused on olematud, tuleb sliski olla sihikindel püstitatud eesmärkide suunas minekul, milleks oli sellal ja on nüüdki Eesti iseseisvus. Avaldame ta kõne mõneti lühendatuna.

Eestlasi hinnati arvuliselt vene sõjaväes 1917. a. alul umbes 100.000-le mehele. Teenistus vene sõjaväes ei rahvustanud eestlasi venelasteks, nagu seda ei suutnud teha tolleaegne koolikorraldus. Eesti rahvusväeosade küsimus oli elav juba 1915. a. kohe pärast seda, kui lätlased said loa kütipataljonide asutamiseks. Eestis oldi poolt ja vastu, kardeti eesti väeüksuste rakendamist vene rinde tulipunktides nagu sündis ohvriterikkalt lätlastega. Ettevaatuse mõttes jäid Eesti üksused loomata kuni 1917. a. veebruarirevolutsioonini. Väliselt hiilgav ja särav Vene riik kandis endas surmaidu. Nendeks olid vähemusrahvad, kes ihkasid iseseisvust või laiaulatuslikku autonoomiat.

Eesti sõjamehed olid iseseisvuse nõudmises esirinnas. Sõjamehed asutasid 1917. a. dets. Eesti Iseseisvuse Liidu, kes oma ülesandeks seadis iseseisvuse mõtte levitamise ja selgitamise.

Sama aasta detsembri lõpus oli iseseisvuse mõte kindlakujuline 1. Eesti Polgus Tallinnas. Eesti Diviisile pandi ametlik alus 19. dets. 1917. Eesti Diviis muutus automaatselt riiklikuks sõjaväeks Eesti iseseisvuse väljakuulutamisega 24. veebr. 1918. a. Eesti sõjavägi nagu Eesti Vabariikki jäid erapooletuks Vene-Saksa vahekordades. Nii ei astunud eesti rahvusvägi relvaga sakslaste vastu, olgugi et sakslaste suhtumine meisse oli ebamäärane.

Saksa okupatsiooni alla Eesti Rahvavägi sai avalikult tegutseda umbes kuu aega. Kuid juba enne okupatsiooni oli nõukogude kord kukutatud ja sakslased leidsid ees iseseisva Eesti Vabariigi oma kõrra kindlustajatega s.o. Eesti sõjaväega.

28. nov. 1918. alustas N. Vene kallaletungi Narvale, 27.— nov. 1918 võttis Ajutise Valitsuse koosolek Tallinnas Raekoja Platsil nr. 14 sõjaküsimuse päevakorda. Diviisiülem A. Tõnisson jutustab oma mälestustes:

„Peaminister Päts seadis küsimuse, mis teha? Järgnes surmavaikus. Siis keegi võttis sõna, Kõneles silmapilgu tähtsusest ja hoiatas, et uisapäisa ei tehta, sest otsus võib saada rahvale ja maale saatuslikuks. Peetagu meeles, et pisukene rahvas ja peaaegu paljakäsi. Ja et tegemist on suure riigi ja suure rahva organiseeritud sõjalise jõuga.

Peaminister muutus süngeks. Lõi rusikaga lauale:

„Kommunistidega mingit kompromissi, ei mingisuguseid läbirääkimisi! Vägivallakandjatele vastu relvadega! Vaba Eesti rahva ja püha kodumaa kaitseks välja kõik mehed."

Peaministri otsust toetas välisminister J. Poska. Üldmobilisatsioon kuulutati välja 29. nov. 1918., seega päev pärast Narva langemist.

Eesti riikluse tekkimine ja Saksa okupatsioon olid puhastanud maa nii eesti kui ka vene kommunistidest. Sõjategevuse algusega algas nende filtreerumine tagasi Eestisse. Olgugi et suleti nende ajaleht ja karistati salakuulajaid, sisemine võim ei olnud veel tugev sõja alguspäevadel. Sõda oli koormaks rahvale, sõjatüdimus üldine ja arvamine, et Venemaa on suur ja lai ja sellepärast võidurikas. Ajakirjandus hindas üle lagunenud Venemaa jõudu. Sellise sünge meeleolu ei soodustanud üldmobilisatsiooni. Kuid sellest hoolimata oli kindlaid ja julgeid mehi, kes ei kahelnud. Nende hulka kuulus sõjaväe juhtkond ja õppiv noorsugu ülikoolist ja keskkoolidest. Need moodustasid vabatahtlikult ustavate meeste kaadri.

Narva langemisel oli koos 800 vabatahtlikku.

Sundmobilisatsioon 29. nov. Virumaal tõstis kodukaitsjate arvu 2300-le mehele, kuid suur protsent valgus laiali ja ainult 1300 meest jäi diviisi ja 300 keskvalitsustesse.

Saksa okupatsiooni jõud takistasid eesti jõudude koondamist. Riiklik võim oli loomisjärgus, rahvamajandus laostunud, linnades nälg, riigikassa tühi. Need olid nõrkused, mis meelitasid vaenlast Eestisse tungima. Eesti ainulootus oli oma sõjavägi. Selleta poleks saanud isegi välislaenu.

Narva lahingus vene väed olid poolteist-kordses ülekaalus. Meie jõud Narva rindel koosnes 1/4 ohvitserist, 481 sõdurist ja 150 kaitseliitlasest. Meeleolu ja olukorda illustreeriks 4. polguülema telegramm varustusvalitsuse ülemale Tallinnas: „Külm paugub, tuisk tormab. Mul hulk mehi nartsudes, varbad väljas.

Kui Teil Isamaa saatus kallis on, siis muretsege minu polgule jalanõud ja viibimata."

Virumaa taandumislahingutes ületati moraalne madalseis. Lõppes massiline väejooks, sest argpüksid ja nõrgad olid pagenud. 19.—22. dets. vahel 1918. a. polgu lahingujõud oli sulanud 255-le ja 61-le ohvitserile.

1. jaan. 1919 oli taandumisel lõpp.

Olukord lõunarindel oli üldiselt sama ja samad tegurid põhjustasid Tartu langemise, olgugi et venelased olid arvuliselt vähemuses. Tartu kaitsjate 3. polgu tühe roodu päevaraamatus on märge 1918. a. detsembri lõpus: Sõdurid on kõik tublid ja ustavad mehed, sest taganemisel kõlbmata ja kahtlane element jäi maha."

Vene bolshevik oli tol ajal isegi kardetavam vaenlane,

keda okupeeritud alade elanik õppis tundma sundvõtmiste, vägivallaaktide ja mahalaskmiste kaudu.

Ka eesti vastupropaganda muutus kavakindlamaks, sest riiklikul keskvõimul oli samuti organiseerumise periood ületatud, loodi sõjavägede ülemjuhataja instituut, saadi välisabi.

Vägede üldjõud oli 3. jaan. 1919 4800 tääki ja mõõka, 147 kuulipildujat, 21 suurtükki, 3 laiaroopalist, 1 kitsaroopaline soomusrong. Vaenlasel oli 6200 kuni 6500 tääki ja mõõka, 79 kuulipildujat, 34 suurtükki. Peale pooleaastast kriisi oldi valmis üldiseks pealetungiks. See sündis maikuus 1919. a. ja vaenlane suruti Eesti Vabariigi piiride taha.

Vabadussõda ei olnud kaardimäng vaid iseseisvuse põhimõttele rajatud plaanikindel sõjaline tegevus. Eesti Vabadussõjas ei olnud midagi jäetud juhuse hoolde ega loodetud pimedale õnnele. Ustavate ja julgete inimeste koondumine ei olnud juhus, tükski neist polnud hasartmängija. Nemad olid julgustajaiks, eeskujuks, alati valmis käsi külge panema, kus aga midagi tuli teha. Nad olid kangelased tühiskonnas, kus just kangelasi ei soovitud. Nii oli meil mehi ja saab alati olema inimesi, kellele tundmata hingeline vaenlane nimega „hirm". Hirm ja kartus halvavad tegevust otsustavatel momentidel. Võit hirmu üle tähendab olla vaba tahte poolest. Ja vaba tahe on peavõtmeks ühiskondlikule kui ka isiklikule vabadusele.

Kommentaar

Tänavu sügisel on meie vaimseist aladest jällegi kujutavkunst leidnud rohket tähelepanu ja leidnud eluruumi paljude näitustega. Igal nädalalõpul on olnud kuni paar näitust ja kuigi ostude arv näib vähenevat, on üldiselt siiski küllalt kunstisõpru, kes kunstnike loovat tööd oma ostudega hindavad.

Kujutavkunsti internatsionaalselt mõistetav keel ei tunne rahvuste vahel piire, mistõttu võiksime mõelda, et kunstnikel on kerge end siinses mitmekultuurilises ühiskonnas tuntuks teha ja ehk koguni vajalikku positsiooni saavutada. Ometi on kujutavkunsti viljelejate, aga ka loojate arv nii suur, et igal etniliselt grupil on olemas oma vaimseid kunstnikke, kes just oma rahvale loovad.

Võibolla ongi see põhjuseks, miks eesti kunstinäituste populaarsemaks kohaks on kujunenud Eesti Maja ja kunstipublikuks eestlased ise. On side vaatleja ja looja vahel ka siis, kui seal otseseid temaatilisi tutvuskontakte ei olegi. Nii on jäänud püsima meie rahva hulgas mõiste omast kujutavkunstist, eesti kunstist tihti ilma eestilise sisutagi.

Tänavu sügisel oli harukordseks võimaluseks kodumaal olevate eesti kunstnike tööde näitus. Need olid küll kododest kogutud, mitmest ajalisest loomeperioodist, aga need nältasid kahe kunstniku juures tugevat sidet eesti etnograafilise inspiratsiooniättega. Eesti mustrid, eesti muinasjutud ja mineviku omapära olid uuteks kunstitöödeks loodud. Peab oma silmaga nägema, et mõista ka sealset kunstiloomingut.

Sügiseste näituste puhul on siiski üks lisatähelepanek, mis tõstatab küsimuse, kas kallite korralduskuludega ühemehenäituste asemel ei võiks korraldada väiksemaid grupinäitusi, või laiendada neid kulude kandmise osas paarile esinejale. Suurest EKKT aastanäitusest võttis vaid väike arv Torontos olevaist kunstnikest osa, sellekõrval oli aga südantsoojendav näha väga arvukalt kujutavkunstnike töid äsjasel Eesti Kunstnike Keskuse kunstimüüginäitusel. See oli ilma ostumõtteta juba huviküllane väljapanek laiaulatusliku tööde valikuga, sellist kunstnike arvu pole ühelgi EKKT aastanäitusel olnudki. Oleks õige kahe suurema kunstiorganisatsiooni vahel mingi lähem töökorraldus saavutada, sest ühiselt ollakse tugevam ja suudetakse rohkem kunsti propageerimiseks ja tutvustamiseks kaasa aidata.

Talvise poolaasta kunstimuljed on olnud väga paljuütlevad. Hoopis suureks on saanud keraamika osa meie kunstis. Kas mitte üks näitus tehagi ainult eesti keraamikast ja seda siduda kasvõi kammkeraamika motiividega? Sinna juurde sobiksid keraamika töötlemise demonstratsioonid.

Teine ala, kus kujutavkunsti kõrvale on kasvanud tähelepanuväärne viljelejaskond, on tekstiilkunst. Asjasel müüginäitusel oli seal juba rohkem esemeid kui iseseisval näitusel peaks olema. Kui palju oli neisse töödesse kätketud ilutunnet ja väljendusoskust ning leidlikkust.

Nii võib rääkida meie kunstiloomingu kolmiklusest, kus senise kujutavkunstilise loomingu kõrvale on tõusnud keraamika ja tekstiilkunst. Oleme rikkamaks saanud.

HA

EKN toetuste aktsioon käigus

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas on üle maa saatnud välja kirjad EKN 1978/79. aasta eelarve täitmiseks toetuste kogumiseks. Aktsiooni korras kaasmaalastele välja saadetud Vabadusfondi esimehe Kalju Jõgi ringkirjades antakse ülevaade Kanada eestlaste suurtest saavutustest paljudel aladel ja juhitakse tähelepanu sellele, et kõige muu kõrval ei või me unustada meie vabadusvõitluslikku tööd EKN kaudu. EKN töö peab jätkuma senisest veelgi tugevamalt. Oma majanduslikule toetusega saab igaüks rahvuslikule võitlusele kaasa aidata. EKN Vabadusfond loodab, et alustatud aktsioon annab hea tulemuse.

Korjandusaktsiooni esimesel nädalal saabus EKN-ule juba arvukalt toetusi.

Nr. 89

VALVEAR
NÄDALALÕ

2. ja 3. dets. on val
T. Kuutan, tel. 751-614

9. ja 10. dets. dr.
922-3824.

ANNE KATRIN JÄR
sündinud 17. aprillil
tos. Keskhariduse s
rence Park Collegiate
Lõpetas ülikooli Hon
of Science kraadiga p
alal 1978. a. kevadel.
Toronto ülikoolis
Education'is. Akadee
lub korp. Filiae Patria

ENE KOOR
Sündinud 1955. a. To
hariduse omandanu
Secondary School'is,
tario scholarshipi.
Ryerson Polytechnic
1978. a. B.A.A. kraad
Design" alal. Akadee
lub korp! Filiae Patr

DEBORAH KAREN
Sündinud detsembri
tos. Keskhariduse
Clement's tütarlaste
Õppis Toronto ülik
susel. Lõpetas R
gistered Nursing Di
se. Akadeemiliselt
Filiae Patriaesse.

ILMAR HEI
INSURAN
Eesti Maj
958 Broadview Aven
Toronto, Ontario
Telefon 461-

KINDLUST
23 WESTMORE D
Rexdale, Ont.
Tel. 745-4

VALVEARST NÄDALALÕPUL

2. ja 3. dets. on valvearstiks dr. T. Kuutan, tel. 751-6141.

9. ja 10. dets. dr. H. Tari, tel. 922-3824.

ANNE KATRIN JÄRVISTE sündinud 17. aprillil 1955 Torontos. Keskhariduse saanud Lawrence Park Collegiate Institute'is. Lõpetas ülikooli Hon. Bachelor of Science kraadiga psühholoogia alal 1978. a. kevadel. Õpib edasi Toronto ülikoolis Faculty of Education'is. Akadeemiliselt kuulub korp. Filiae Patriaesse.

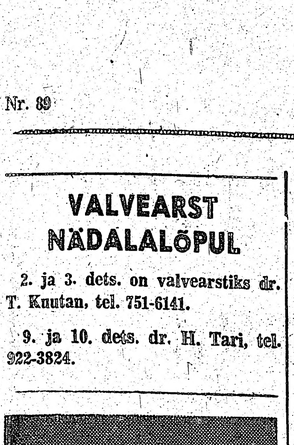

ENE KOOR Sündinud 1955. a. Torontos. Keskhariduse omandanud Thornhill Secondary School'is, saades Ontario scholarshipi. Lõpetanud Ryerson Polytechnical Institute'i 1978. a. B.A.A. kraadiga „Interior Design" alal. Akadeemiliselt kuulub korp! Filiae Patriaesse.

DEBORAH KAREN LEPPIK Sündinud detsembris 1955 Torontos. Keskhariduse omandas St. Clement's tütarlaste erakoolis. Õppis Toronto ülikoolis üldkursusel. Lõpetas Ryersonis Registered Nursing Diploma kursuse. Akadeemiliselt kuulub korp! Filiae Patriaesse.

Rootsi valitsuserakond ei aktsepteeri Balti riikide ja rahvaste ikestamist

Eestlased Stokholmis Rahvaerakonna konverentsil

STOKHOLM — Rootsi Rahvaerakonna (Folkpartiest) kongress toimus 9.—12. novembril Stokholmis. Seekordne kongress oli eriti tähtis ja tähelepanuväärne, kuna Rahvaerakond üksi on valitsuserakonnaks. Kongressile oli saabunud arvukalt väliskülalisi eesotsas Liberaalse Maailmaunioon peasekretäriga. Esindatud olid Saksa, Taani, Norra, Soome liberaalsed parteid ja Aafrika liberaalsete liikumiste esindajad.

Eesti liberaaldemokraatliku Koondist esindas kutsutud külalisena abiesimees Heinrich Mark. Eestlastest oli kongressil veel Andres Käärik ametliku delegaadina, Ülo Ignats aktiivse ettepanekute esitajana ja Irene Kiisk. kes ametnikuna töötab Rahvaerakonna büroos.

Muidugi võis kongressil näha ka peaminister Ola Ullsteni eestlannast abikaasat Evi Ullsteni.

Kongressile oli esitanud Bengt Kopp Nybrost pikemalt motiveeritud ettepaneku, mille tiitliks oli: Vabadus Eestile, Lätile ja Leedule. Ettepaneku motiividest esitame alljärgnevalt mõned tähelepanuväärsemad väljavõtted.

Balti naaberrahvaste saatuse üle valitseb tähelepanuvääriv vaikus. Näiteks on Rootsi raadio terve pärastsõja jooksul saatnud ainult 3 saadet Baltikumi praegusest olukorrast (TV-s maikuul 1978).

Varem oli Läänemeri rahuarmastav lüli vabade rahvaste vahel, kuid nüüd kasvab keset Läänemerd üles teadmatuse müür.

N. Liit lubas 1920 Balti riikide iseseisvust „igavesti" respekteerida — igavik, mis kestis vaevalt 20 aastat. 1940 okupeerisid vene imperialistid Eesti, Läti ja Leedu.

Tänapäeva Baltikum on sovjetivene koloonia. Terror ja tsensuur on igapäevane nähtus.

600.000 balti demokraati on deporteeritud või mõrvatud. 300.000 on olnud sunnitud põgenema, et oma elu päästa.

Üheainsa erandiga keeldub Läänemaailm ikka veel tunnustamast Eesti, Läti ja Leedu okupeerimist Sovjeti poolt. Erandiks on Rootsi. Rootsi oli esimene ja on praegu ainus maa läänemaailmas, kes tunnustab balti riikide ühinemist N. Liiduga. Rootsi on ka ainus riik läänes, kes ametlikult loeb kümneid tuhandeid balti põgenikke sovjeti kodanikkudeks.

See on häbi Rootsile ja rootslastele.

Bengt Kopp teeb Kongressile järgmised konkreetsed ettepanekud:

1. et kongress avaldaks hukkamõistu Eesti, Läti ja Leedu okupeerimise pärast,

2. et Rootsi valitsus mõistaks hukka Sovjeti okupatsiooni ja võtaks üles Sovjeti okupatsiooni hukkamõistmise ka LRO-s,

3. et kongress toetaks Eesti, Läti ja Leedu vabadusliikumisi,

4 et kongress toetaks Eesti, Läti ja Leedu rahvaste esindusi Rootsis ja

5. et ametlik hoiak, mis loeb balti põgenikke sovjeti kodanikeks, muudetaks.

Partei juhatus võttis Bengt Koppi ettepaneku kohta muuhulgas järgmise seisukoha:

Kongress võttis üksmeelselt vastu tulitoodud partei juhatuse deklaratsiooni ja Ülo Ignatsi täiendusettepaneku juhatuse seisukohale. Täiendus kõlab järgmiselt: „Ka väikestel rahvastel on õigus iseseisvusele. Rahvaerakond ei saa kunagi moraalselt heaks kiita Baltikumi okupeerimist."

Eesti Päevad 1976 filmilinal

84-minutiline film annab edasi pidupäevade vaimu

Möödunud reede õhtul toimus Sihtasutus Eesti Päevade korraldusel Esto '76 suurfilmi esietendus kuni 150 osavõtjale. Külaliste hulgas olid filmi valmistajad EdgarVäär, Alar Kivilo ja abistaja Helve Ranniste ning lõikaja Fred Hillier, Skandinaavialennuühingute esindajad ja Esto '76-aegne eestlaste abistaja ja sõber Ken Cavannagh, keda kinopublikule tutvustati. Kommentaaride sisseräkijat A. Raudseppa ei olnud kohal.

Enne seanssi Sihtasutus Eesti Päevade esimees T. Tõsine ütles lühikese avasõna, mainides et algav etendus on filmi esietendus Kanadas ja ainult Baltimores on seda enne nähtud. Kuigi film kujutab sündmusi Baltimores, on selle valmistajad E. Väär, A. Kivilo ja Helve Ranniste pärit Kanadast. Filmi pikkus on 84 min. ning see on tehtud 16.000 jala pikkusest värvilisest ja must-valgest toorfilmist.

Värviline helifilm viis vaatleja kaks aastat tagasi toimunud suursündmuse juurde.

Elustusid need päevad, mis algasid Fort Henry väljakul suvekuumuses ja jätkusid nädala jooksul üks üritus teise järel.

E. Väär on kogenud filmimees ja suutis olulise neist suursündmusist filmis jäädvustada. Ta on kasutanud enamuses välisvõtteid, mis tehniliselt kergendasid filmimist, kuna siseruumid eeldasid erivalgustust. Film algab hotellide vahelisel ülekäigul oleva Esto '76 märgiga ja rahva bussidest väljumisega. Juba enne tiitli linale ilmumist tuuakse sisse lõpupäeva rongkäik oma marssivate ridadega, millega mõnevõrra vähenes kronoloogilises järjekorras hiljem tuleva sama sündmuse kulminatsioonirikkus. Ka puudusid vaated Baltimorest, mistõttu praegust sisu võib üsna kergesti asetada ükskõik millise linna sisemusse. Filmis võinuks siiski olla üldpiltki neist meeldejäänud kohtadest, hotellidegrupist ja USA-le nii ajalooliselt tähtsast Fort Henryst. Linnapilt andnuks sisule raamistuse.

Filmis on oskuslikult antud lähivaateid nägudest publiku hulgas, kus ilmneb emotsioone, mida sündmusele kaasaelajad tundsid.

Eriti toredad on need tunded laste nägudes laulukooris või etenduste jälgijaina.

Filmis on peamine tähelepanu antud suurtele välissündmustele alates vabadusrongist ja Washingtoni tegevusest, laulupeost, rongkäigust ja viimasena valguspeost. Need olid ju peamised inimeste tähelepanu objektid. Nende vahel oli väiksemaid stseene solistide- ja sümfooniakontserdist, paar lööki tennisväljakul, noorte talentide kontserdil, iloõhtul ja spordipeol.

Rohkem oli stseene Hopkins Plaza etendusest. Need olid värvikad ja äratasid ka ameeriklaste tähelepanu koos Miss Esto kandidaatide tutvustamisega.

Kuna film on meie rahvale ja eestikeelsete kommentaaridega, siis võinuks tutvustada esinevaid gruppe, kes nüüd on jäänud enamuses nimetuiks esinejaiks.

Lõpusündmus pimeduses ja vihmas polnud soodne filmimiseks. Küll on sellelt siiski näha selle tore kujundus ja vihmasajus kestnud rahvatants. Tore on aga harjutuste edasiandmine, mis toimusid päevases kuumuses, kus T. Metsala koos abilistega rahvatantsijaid üheks koordineeritud massiks kokku liitis. Õhtusel esinemisel oli heli liiga tugev, eriti helilindilt saatemuusikaks kasutatud lintidega olümpiavõimlemisel.

Täiesti puuduvad kongressid, kiriklikud sündmused, kunsti- ja muud näitused, mis andnuks neile päevadele ka kultuurset sisu.

Tahtnuks näha ka Baltimore väsimatuid inimesi nende büroodes ja seda sagimist eestlaste käes olnud hotellides, sest Esto '76 vaim ei olnud üksnes suurüritustel, vaid iga sõbraga kohtumisel.

Ometi on see asjatundlikult tehtud film ja pakub palju huvi kõigile neile, kes sellele ei pääsenud, samaväärselt aga ka neile, kes selle kaudu neid uuesti läbi elasid.

EKN vahendab pühadetervitusi

Eelmiste aastate eeskujul korraldab EKN Vabadusfond ka tänavu järjekordse pühadetervituste vahendamise eesti ajalehtede kaudu. Ajalehtedes avaldatava ühise tervitusega soovitakse rõõmsaid pühi ja õnnerikast uut aastat nii lähematele sõpradele kui ka kõigile kaasmaalastele üle maailma. Väljasaadetud pühadetervituste kogumise lehed palutakse tagastada EKN büroole hiljemalt esmaspäevaks, 11. detsembriks. Pühadetervituste vahendamise soovist võib ka otse teatada EKN büroole tel. 465-2219.

GM REIN KOPPEL
CHEVROLET · OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

FINNISH DELICATESSEN
(Endine Parkway äri)
461 Queen St. W. — Tel. 363-7676
5 ust läänepool Spadina Ave.
TÄHELEPANU! Uued lahtioleku ajad: esmasp. — reedeni 9—6, laup. 8—4
Palume suuremad leiva ja muude pagaritoodete tellimised sisse anda 2 päeva varem. Aitäh!

☆ Soodsad hinnad talvepuhkuse veetmiseks.
☆ Tehke reservatsioonid varakult.
H. KIVI TRAVEL Lic. 1064361
EESTI MAJAS, 958 BROADVIEW AVE., Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. kontoris 466-4813, õhtuti ja näd.lõppudel 759-3588

S & G TIRE SERVICE
459 Roncesvalles Ave. Tel. 534-6602, 534-9389
LUMEKUMMID
ESINDAME: Uniroyal, Vredestein, Michelin, Goodrich'i „radial-ply" autokumme. Kõik suurused. Tarvitatud autokummid.
Autokummide parandamine.
Elektrooniline rataste balansseerimine. Kõigilt uutelt kummidelt hinnaalandus.
Müüme kõiki uusi ja pruugitud rattaid.
HINNAD ERITI ODAVAD JA TÖÖ EEST VASTUTUS
Töötame esmaspäevast reedeni kella 8.30—6.30 ja laupäeviti kella 8.30—1.00.
S. MALMSTRÖM & SON

World famous Pianos
Hea klaver on eluaegne investeering!
Suur valik tunduva hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika instrumendid.
Remeny
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West, Toronto
M5V 2B6 ◎ Tel. 363-1966

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ILMAR HEINSOO INSURANCE
Eesti Majas
958 Broadview Avenue, ruum 202,
Toronto, Ontario M4K 2R6
Telefon 461-0764

Säilitame oma kunstiväärtused
EESTI KUNSTIDE KESKUSE
KUNSTIHOONES
Annetused ja pärandused fondi on TULUMAKSUVABAD

ESTO MUTUAL FUND, LTD.
Aktsia hind 24. novembril $7.35
145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8.
Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3V7
Tel. 745-4622

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

	Kanadas:	USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69.—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... sünjuures raha / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

ARMAST EMA, VANAEMA, VANA-VANAEMA JA ÄMMA

ANNA LAIGNA't

sündinud 11. juulil 1892 Läänemaal
surnud 29. novembril 1978 Vancouveris

mälestavad sügavas leinas ja kurbuses

tütar ARMI SANDER abikaasaga
tütretütar KAI KOTKAS perekonnaga
tütretütar TIIU FULLER perekonnaga
pojanaine LINDA LAIGNA Rootsis

OOTAMATULT LAHKUNUD MEIE KALLIST POEGA

JÜRI WIDRIK'ut

sündinud 6. jaanuaril 1928 Kihnus
surnud 26. novembril 1978 Torontos

leinavad trööstimata kurbuses

ISA ja EMA
SUGULASED Eestis

SÜGAVAS LEINAS MÄLESTAME ARMAST ÕDE

HELENE REMMEL'it

Üle künka kurva,
silm õnnist kodu näeb

H. VAHTULA
E. ROISER perega

ARMAST SUGULAST JA SÕPRA

JÜRI WIDRIK'ut

mälestavad

MIHKEL ALAS perekonnaga
MIHKEL KASE perekonnaga
MIHKEL LEPA abikaasaga

OOTAMATULT LAHKUNUD ARMAST

ARTEMI KELEMIT'i

mälestavad leinas Mara Point'i suvituskaaslased

EVALD BLUMBERG
LYDIA NIIDU
BERTA ROHTLA
VOLDEMAR KANA perega
KARL KARUKS abikaasaga
HANS KUBU perega
OTTO PAJUR abikaasaga
RUDOLF PÄSS perega
ERICH PEDE perega

ARMAST

HILDA LINNAKIVI'i

surnud 21. novembril 1978 Rootsis

mälestavad vaikses leinas Vancouveris

ristitütar KÄRT SELDE perekonnaga
MEETA ja FEEDA WESIK perekonnaga
SIINA ja JAKOB KEMBI perekonnaga
KATRIN SIINMAA

MEIE KOGUDUSE KAUAAEGSET ARMASTATUD JA USTAVAT NÕUKOGU LIIGET

ARTEMI KELEMIT'i

sündinud 27. aprillil 1914
surnud 26. novembril 1978

Jeesus ütleb: „Mina elan, ja
teie peate ka elama"
Joh. 14:19

mälestavad tänus ja kaasa tundes omakseile

TORONTO EESTI EV. LUTHERI USU KOLMAINU KOGUDUS, NÕUKOGU, JUHATUS JA NAISRING

KALLIST SÕPRA

ARTEMI KELEMIT'i

mälestavad leinas

JULIUS PÕDRA perega
REIN HÕBE perega
JULIUS KOEL perega

ARMAST SÕPRA JA KAASREISIJAT VIKINGILAEV „PÄRNULT"

ARTEMI KELEMIT'i

mälestavad

L. MEIER
A. VÄÄR
E. TALVISTE perekonnaga
A. LINNAMÄE perekonnaga
I. KADAI perekonnaga

MEIE KALLIST VENNA- JA ONUPOEGA

JÜRI WIDRIK'ut

leinavad

ELISABET ARGET
MIHKEL ARGET perekonnaga
NIKOLAI ARGET perekonnaga
LINDA KURVITS perekonnaga
MARIA MURU perekonnaga

SUGULAST JA SÕPRA

ARTEMI KELEMIT'i

mälestavad kurbuses

AUGUST KOLGA
EDUARD KOLGA perekonnaga
JOHANNES KOLGA perekonnaga
H. KULL perekonnaga
JÜRI TÕU abikaasaga

Avaldame kaastunnet HELLE'le isa

ARTEMI KELEMIT'i

õnnetu surma puhul

MALLE ja ENN JOMM
ANNE-MAI ja SULEV KAUNISMAA
IRJA ja REIN MÄGI

ARMAST SUGULAST

ELISABETH TAMMAR'it

mälestab

HEINO LIIVANDI abikaasaga

OOTAMATULT LAHKUNUD ARMAST SÕPRA JA ENDIST TÖÖKAASLAST

ARTEMI KELEMIT'i

mälestavad kurbuses

JAAN EINOLA perekonnaga
VÄINO EINOLA abikaasaga

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal)
221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS

Annetused ja testamendipärandused on tulumaksuvabad. Annetaja soovid täidetakse.

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

© Seabrook'is, USA-s töötab igal laupäeval sealses Eesti Majas kirikukool. Õpilasi on praegu 20. Kooli juhatajateks on Aino Tammaru ja Linda Tanimäe, õpetajateks Mai Ollino, Reet Voorand ja Milli Põldma. Õp. Tammaru annab usuõpetust ja peab igal koolipäeval avapalvuse.

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

ARMAST SUGULAST JA SÕPRA

HELENE REMMEL'it

mälestavad

MARTHA RANDSALU perega
MAGDA ja OSVALD SARNA
SILVI ja HEINZ LAHE

HEAD PEREKONNASÕPRA JA ENDIST TÖÖKAASLAST

HELENE REMMEL'it

mälestavad

O. RÄTSEP abikaasaga
K. ARDAM abikaasaga
L. JEEGER

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1E5

Telefon 924-1408

Uued eeskirjad urnide saatmiseks kodumaale

Mõnedki viimsele teekonnale asunud kaasmaalsed on viimase soovina jätnud järele korralduse, et nende maine põrm tuhastatakse ja tuhk urnis saadetakse okup. Eestisse, kodukalmistul viimse puhkepaiga leidmiseks.

Senini ei esinenud urnide okup. Eestisse saatmisel erilisi takistusi peale Nõuk. Liidule omase bürokraatliku asjaajamise. Küllaldane oli, kui esitati saamiseks notariaalne pitsatiga varustatud tõend, et urnil on okup. Eestis vastuvõtja.

Nüüd on selles maksma pandud Kremli poolt uued korraldused. Urni lahkunu tuhaga ei saa saata tema sünnimaale mitte enne, kui selleks omatakse eriluba kohalikult linnapealt või nn. vallavanemalt. Nende sellekohase nõusolekuta matmiseks kohalikul surnuaial urni Venemaale saatmiseks vastu ei võeta.

Vene konsulaat nõuab urni saatmiseks nõusoleku andmiseks surmatõendi esitamist ja tõendeid krematsiooni kohta selle kuupäevaga. Mõlemad võivad olla ingliskeelsed, peavad aga olema tõlgitud vene keelde sellekohase tõendiga, et tõlge on õige.

Enne kõike tuleb esitada muidugi tõend okup. Eestist okupatsioonivõimude kohapealseilt võimumeestelt, et nad lubavad urni matta nende valitsemise all oleva piirkonna kalmistule.

Vene okupatsioonivõimude konsulaat Washingtonis võtab asjaajamismaksu selle toimingu eest $9.

VES

EUROPEAN
SHEEPSKIN
COATS. . . at
WHOLESALE PRICES!

Ladies' — Men's
AS ILLUSTRATED

LADIES'
Reg. $695 ..... $475

MEN'S
Reg. $575 ..... $375

Also Leathers & Suedes

MEN'S
Reg. $230 ..... $149

LADIES'
Reg. $260 ..... $159

Monday to Friday 9-6
Saturday 9-4

Gimpex Limited
448 KING ST. W.
at SPADINA 362-0083

Küsige meilt tasuta broshüüri „HOTPERT" saunaahjude üle.

SAUNA-CRAFT
443 WHITMORE AVE., TORONTO, ONT. M6E 2N6
Telefon 787-8606
Helistada igal ajal

KORTERID JA TOAD

Eglinton & Markham
üürida 3. magamistoaga
KORTER
2 vannituba, 3 „walk-in" garderoobi. Heas korras. Helistada — Michael tel. 291-9988 või 292-2465.

Spetsiaalne jõulumüük algab

DESIGN PRODUCTS'is

neljap., 30. nov. 1978

STIILSED JA KVALITEETSED KAUBAD JÕULUODAVMÜÜGI HINDADEGA

- ☆ MUURDMAASUUSAD JA SUUSAVARUSTUS 15% HINNAALANDUSEGA. Üks parimatest ja suurimatest valikutest Torontos: Laasanen, Karhu, Valtonen, Peltonen, Kuusisto, Järvinen, Soho, Ruko (valmistatud Lampineni poolt), Splitklein ja Gravdall suusad meie äris müügil. Suur valik võidusõidu suuski ja varustust. **Kõik suusad ja varustus 15% hinnaalandust 30. nov.—10. dets.**
- ☆ IITTALA KLAASKAUBAD 15% HINNAALANDUSEGA 30. NOV.—10. DETS. Suur valik stiilseid klaaskaupu odavmüügil.
- ☆ KÜÜNLAD: kvaliteetsed soome küünlad ilusates jõuluvärvides.
- ☆ REUMA-ALUSPESU: soe ja mugav jõulukink nii vanadele kui noortele.
- ☆ VEEREMÄNGUKOHVER (bowling bag) stiilsed kohvrid veeremänguks, sobivad ühele või kahele pallile.
- ☆ JÕULUDEKORATSIOONID 30% HINNAALANDUSEGA 30. NOV.—10. DETS.
- ☆ SAUNA- JA VANNITOAPEEGLID.
- ☆ UUE-AASTA ÕNNE-VALAMISE TINA.
- ☆ PALJU MUUD SOBIVAT JÕULUKINKIDEKS.

Tere tulemast jõulueelsele odavmüügile!

ESIMESEL VÄLJAMÜÜGI PÄEVAL IGALE KLIENDILE PUDEL SHAMPOONI TASUTA, TASS KOHVI JA KOHVISAIA.

dp design products 2584 Yonge St. 488-7272 288 Danforth Ave. 466-8001

JÕULUD LÄHENEVAD KIIRESTI

Tellige varakult suitsusinki, -kalkunit jõululauale.

VERIVORSTID JA VALGED TANGUVORSTID

Helistage 425-0450

Meil on suures valikus soome j.m. skandinaavia toiduaineid ja delikatesse

Ari avatud detsembris: esmasp.—neljap. 8—6, reedel 8—8, laup. 8—4.
Ari avatud jõulunädalal igal õhtul 9-ni, laup. 8—6.

VIKING FOODS & IMPORTS

133 Laird Dr., Toronto, M4S 3V5 Telefon 425-0450

SOBIVAID JÕULUKINKE:

- JÕULUDEKORATSIOONID
- PEWTER
- HÕBEEHTED
- ROOSTEVABA NOAD & KAHVLID
- KLAAS
- KRISTALL
- PLASTIKVAIBAD
- LAMBID
- VILLASED LINIKUD JA RÜIJUVAIBAD
- SUUSAD JA SUUSAVARUSTUS
- SOOME JA NORRA SERVIISID
- EESTI RAHVARIIDED

THE SCANDINAVIAN SHOPPE
41 Charles St. West,
Toronto M4Y 2R4
Telefon 964-3416

OMANIKUD EESTLASED

Vaimulik, kirjanik ja poliitik Jaan Lattik

100 aastat ühe meie kuldsuu sünnist

Oleme oma kultuuriloos jõudnud sellesse ikka, et üks loojaisik teise järel saavutab sajaaastase vanuse. 23. oktoobril möödus 100 aastat eesti vaimuliku, kirjaniku ja poliitiku ning riigitegelase Jaan Lattiku sünnist; oma nooruspäevil ta oli ka ajakirjanikuks „Postimehe" juures.

Jaan Lattik on pärit Karula vallast Võrumaalt talupidaja perekonnast. 1902. a. lõpetas ta Tartus gümnaasiumi ja astus samal sügisel Tartu ülikooli usuteaduskonda mille lõpetas 1908. a. Juba koolipoisina kirjutas ta jutustusi, mis näitasid ta kirjanikuannet ja rahva hingeelu tähelepanemise oskust.

Kui ta esikteos, noorsooraamat „Meie noored" (1908) ilmus, oli see koheselt menukas nii noortele kui ka vanadele, jäädes kauemaks ajaks noorte lemmikteoseks.

Esimese teose menu oli alguseks järgnevale kirjanduslikule loomingule, mis mõneti etapiliselt kestis kuni ta surmani 27. juunil 1967. a. Esimesele noorsooraamatule järgnesid „Minu kodust" (1921), „Mets" (1928), „Koolipoisid" (1928), jutustus „Surnu pruut" I ja II (1924). Oma välismaareisist jättis ta reisiraamatu „Lõunamaale" (1925).

Maapaguluses jätkus vahepeal muude ülesannete tõttu tahaplaanile jäänud kirjanduslik töö. Ilmus jutustuse kogu „Räägi mulle üks jutt" (1946), memuaarteos „Viljandi kirikumõis kõneleb" (1948), neli köidet memuaare „Teekond läbi öö" (1950, 1952, 1955 ja 1958). Nende vahel jutustusi ja mälestusi sisaldav „Mõrsjapärg" (1951), „Talupoja laul" (1953) ja „Minu album" (1960). Uues trükis avaldati valik ta noorsooraamatute jutustusi „Meie noored" (1952) ja lühikõnelusi ja jutlusi „Tulge vee juurde" (1961). Oma viimase teosega „Teda ei ole siin" (1964) jõudis ta romaanivormini, kus ta mõnetise müstikaga oli sidunud ühele lahkunud inimesele lähenemisigatsusi.

Oma noorsoojuttudes kasutab ta lapse- ja noorepõlve mälestuslikku ainet, mida ta kergelt ja sooja südamlikkusega kirjeldab.

Tal on suurepärane oskus inimese psühholoogilisi konflikte mõista ja neid analüüsida. Ta lopsakas ja rahvalik stiil jääb värskendavaks oma optimistliku ellusuhtumise ja huumori tõttu. Oma viimastes teostes kasutas ta aineks rännakuid mitmele mandrile, mis viimastes köidetes jäid reportaazhlikeks.

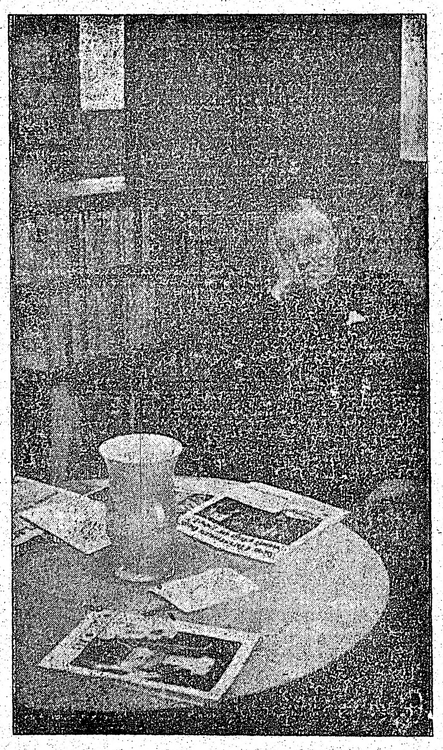

Jaan Lattik ühel oma Toronto külaskäigul kirjastus ORTO ruumides.

Vaimulikuna ta oli kaua aega Viljandi Maakoguduse õpetajaks, olles samaaegselt koolides usuõpetuse tundide andjaks. Kuna ta oli väga hea kõneleja sai ta peagi kuldsuu nimetuse, kelle kõned inimesi haarasid. Tema jutlused erinesid paljude õpetajate omast. Ta ei tuginenud niivõrd jumalasõna piibellikule seletusele, vaid ta oskas Jumalat ja jumalust hoopis teisel teel tuua inimese juurde, teda selle meisterliku võluvusega sidudes.

Tal oli kõnelejana palju sugestiivset mõjuvõimu, suutes oma kuulajaid nutma ja naerma panna.

Ta oli vaimustav oraator ja tulehetja. Kuid ta võis väga konkreetseid ettekandeid pidada, mis sobis kõrgetasemelisse auditooriumeisse. Oma vaimuliku kohal Viljandi Maakoguduses ta valiti Viljandi praostiks.

Poliitikuna kuulus ta Kristlikku Rahvaerakonda kuni selle Keskerakonnaga liitumiseni, jäädes aga sealgi oma mõtlemisviisilt iseseisvaks. Poliitikuna, aga ka kirikutegelasena läks ta Eesti ajalukku koolides usuõpetuse eest võitlejana. Tema peateeneks loetakse, et rahvahääletusel küsimus võitis, mitte niipalju usulisest tundest, kui vajadusest liigsele vasakpoolsusele protestitundega reageerida.

Neist kolmest põhiclemusest seotuna on ta elus olnud Viljandi koguduse õpetaja ametikoha kõrval veel 30 aastat Viljandi Haridusseltsi ja selle Tütarlaste Gümnaasiumi direktor ja õpetaja.

Ta on olnud kõigi Eesti parlamentide valitud liige kuni 1939. a. saadiku kohale asumiseni Kaunases. Ta oli J. Teemandi valitsuses haridusministriks ja 1928—31. a. A. Rei ja O. Strandmanni valitsustes välisministriks. Nõukogude okupatsiooni ajal pääses ta kommunistide haardest enese varjamisega, kuid ta polnud armastatud ka Saksa okupatsioonivõimude poolt. Võimumehed kartsid, et andeka kõnelejana ja poliitikuna on tal suur mõju rahvale ja keelasid tal isegi 1941/42. a. oma koguduse linna, Viljandi külastamise, kõnelemata kirikus jutlustamisest. Ometi oli ta sellele vaatamata kohal, kui oli vaja mingit kiriklikku talitust sooritada.

Pagulasena Rootsis oli ta aastaid keskseks vaimseks kujuks, kes kõneles eestlaste keskustes ja soovitas oma maapagulaste poliitilises elus ühist „eesti parteid".

Kuid ta oli hinnatud vaimulikuna, kes oma „kuldset sõna" viis mitme mandri eestlaste keskustesse.

Olles veel vaimselt ja hingeliselt noor oma kõrges elueas, kui ta 1967. a. Rootsis 88-aastasena suri. See surmasõnum oli ülemaailma eestlastele kurvaks uudiseks. Tema sajandi sünnipäeval on ta meile ikka veel nagu kaasaskäija, kelle sõnad meie mälestustes pole oma elujõudu kaotanud.

HO

VÄLJALÕIGATA!

EESTI SPORDIÄRI — tel. 782-7701

PRO SPORT

Rikkalikus valikus suusavarustust:

- MURDMAASUUSAD
- MÄGISUUSAD
- SUUSASIDEMED
- SUUSASAAPAD suures valikus
- LASTESUUSAD

Ari avatud: esmasp.—reedeni kl. 10—9 õ., laupäeviti kl. 6 õ.

1696 AVENUE RD. (Lawrence ja 401 vahel)

10% HINNAALANDUST

Arville Pusträm-Uusi maalide näitus

Aasta tagasi külastas Arville Pusträm-Uus Torontot, tuues kaasa oma värvidekülläse kunstniku loojamaailma. Täpselt aasta hiljem, möödunud nädalalõpul, oli tema uus kunstinäitus Eesti Majas. Ka tööde üldarv vastas enamvähem eelmisele. Muutumatu on ka temaatiline ainevalik maastike, lillede ja abstraktsete töödega.

A. Pusträm-Uus on sündinud Tallinnas, seal lõpetas ta ka E. Lenderi Tütarlaste Eragümnaasiumi. See tingibki ta praegustes töödes nostalgilisi kokkupuutepunkte Tallinnaga nii realistlikes kui ka abstraktseis töödes. Hiljem alustas ta kunstiõpinguid Pallase Kõrgemas Kunstikoolis, jätkas neid Düsseldorfi kunstiakadeemias ja on täiendanud end Ameerika Ühendriikides. See tagab kunstilise väljenduse oskuse. Ta on olnud aktiivselt loojana tegev, esinenud paljudel näitustel ja leidnud tähelepanu ka ameeriklaste juures.

Kunstnik jagab oma loomingu mitme teemagrupi vahel. Üheks on värvirohke lillede maailm, kullerkuppude, karikakarde, rukkililede, sirelite ja krüsanteemidega. Nende realistlike tööde kõrval on kaks impressionistlikult meeleolukat suve- ja sügisliilede kompositsiooni pehme koloriidiga ja otse hellusega loodud.

Teine on meremaalide grupp. Aga neis on ikka taustaks Tallinna kauge siluett, jättes sümboolse kojuigatsuse tormise mere taha jäetule. Suuremaks grupiks on Tallinna vaated, mitmesugustest kohtadest, silmatorkav eriti Tallinna katuste telliskivi punase ja puude rohelisuse sünteesis. Need tööd on loodud kodulinnaliku soojusega kas mälupildi või materjalide põhjal.

Maastikumaalide hulgas äratavad tähelepanu kolm monokroomset talvemaastikku ja neljas tagasihoidliku koloriidiga „Puid toomas"; Lõuna-Eesti maastikus loogaga rakendatud hobune puukoorma ees. Selles, kuid ka mitmes teises töös jääb silm peatuma ta kuivanud puutüvede karakteri esile toomisel.

Üheks erigrupiks on mõned abstraktsed tööd, plahvatusliku koloriidijõuga maalid, teistes on objekt abstraktsuses märgatav või siis kogunisti reaalseks muutuv. Tore näide on „Fantaasia", kus öösinisele taevale ja veele ning tumeduses olevale Tallinna siluetile oli pandud kollaseid vaguslaike, mis tõi meelde Tallinna pommitamise öö vaadelduna Merivälja poolselt kaldalt. Teine abstraktne töö on aga kuu lisamisel saanud ülireaalseks merepildiks.

A. Pusträm-Uus kasutab tugevaid värve ja sageli laia pintslit, mis koloriidile tugeva karakteri lisab. Eesti Maja väike saal oli seda värvirikkust täis, pealegi luksuslikult raamituna, mis jättis väga meeldiva mulje ta kunstiloomingusse kätketud väljendusjõust ja loojafantaasiast.

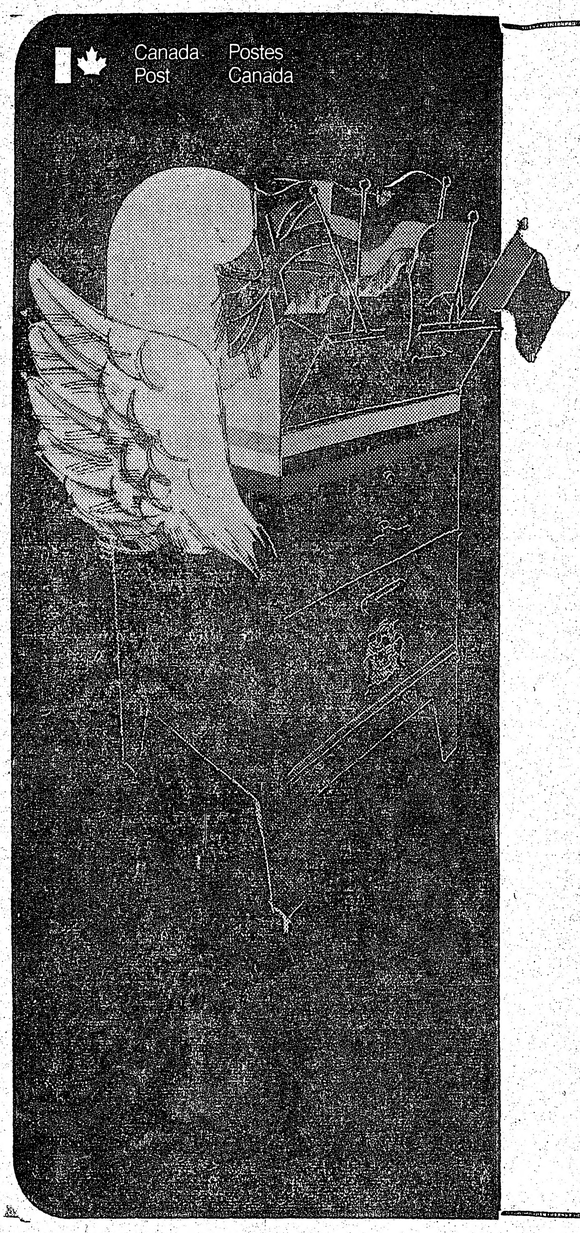

HOOLITSEGE SELLE EEST, ET TEIE ÕNNESOOVID JÕUAVAD EELOLEVATEKS JÕULUPÜHADEKS ÕIGEL AJAL KOHALE.

Ärge valmistage oma sugulastele ja sõpradele ülemeremaadel pettumusi. Nende meelespidamine valmistab neile jõulurõõmu.

Pühade õnnesoovide õigeaegse kättejõudmise kindlustamiseks postitage oma jõulupost Kanadas allpool mainitud tähtpäevadel. Kirjutage aadressid ja instruktsioonid selgelt ja tehke kindlaks, et saadetisel on vajalikul määral postmarke.

Küsige postkontorist erilist Overseas Christmas Mail Deadlines voldikut, kus on ära toodud kehtivad postitariifid ja muud informatsiooni. Ja pidage meeles, et te lisate oma postisaadetistele saatja aadressi juurde postikoodeksi.

Viimane tähtpäev posti saatmiseks ülemeremaadesse:

Sihtkoht	Kirjad (kaasarvatud kinnistes ümbrikes pühadekaardid)
Euroopa	**8. detsember**
Aasia	8. detsember
Okeaania (kaasarvatud Austraalia ja Uus-Meremaa)	8. detsember
Argentiina ja Paraguay	8. detsember

TÄHTIS: Kanadas ja Ühendriikides elavatele sõpradele saadetavad õnnesoovikaardid peavad olema KINNIKLEEBITUD ja margistatud (12 centi, 3-as klass)

Õnnesoovikaartide postitamise viimasteks tähtpäevadeks Kanadas on:

13. dets. (väljaspool linna) **17. dets.** (linnas)

Uudiseid kodumaalt

Tallinnas on olümpiaehituste teostamisel tasuta tööjõuga linna asutustest ja ettevõtetest rakendatud eriline preemiasüsteem, et ergutada kokku aetuid efektiivsemale tööle. Nii saab igaüks, kes töötab 225 tundi ja võib esitada vastaval arvul „tunnikviitungeid" priipileti regatile. See vastab 28-le kaheksatunnilisele tööpäevale. Ja kõike seda tuleb teha pärast oma tavalist tööaega ja vabal ajal. Arusaadavalt on selline olümpiaregati pilet kuulmatult kallis.

Kes 225. töötundi ei saavuta, võib vastavalt töötundide arvule saavutada kas pronks-, hõbe-, või kuldmärgi.

Vabatahtliku, õigemini kohalekomandeeritud tööjõu kasutamine peab lahendama ehituste valmimise olümpia-aastaks. Mahajäämus on praegu oluline, osalt materjalipuudusel, osalt ebaefektiivsuse tõttu. Töid on palju planeeritud, kuid nende teostamine ei edene. Vanad fassaadid Laial ja Pikal tänaval on renoveermisel, raskem on asi uue halli ehitustöödega ning autoteedega, mis olid kavatsetud nii Leningradi kui Riia suunas.

*

Loksal kurdetakse, et kõhumured on muutunud probleemiks. Restoran „Põhjarannik" pani keset päeva ootamatult uksed kinni, kulinaarkauplus ei töötanud üldse. ETKVL vastusest selgus, et kõnealusel päeval restorani köögibrigaad ehk meje mõistes personal lihtsalt omavolitses — ettevõte suleti, ilma et juhataja oleks sellest teadnudki. Niiüd töötavat restoran sihski, kuid otsitakse võimekamat juhtkonda. Ka kulinaarkauplus avas jälle rahvale uksed.

*

Purjus auto- või muude jõuvahendite juhtimine on alaline probleem. Eestis hukkub liiklusõnnetuste tagajärjel sadu inimesi, vigastatute ja invaliidide arv olevat kümme korda suurem. Kuigi tehakse kasvatustööd ja propagandat olukorra parandamiseks, on see viimasel ajal veelgi halvenenud ja ikka rohkem esineb juhtumeid, et eraautot juhitakse purjuspäi. 1977. a. oli Eestis õnnetuse põhjustanud autojuhtidest iga viies purjus. Eelmise aasta jooksul kõrvaldati roolist mitu tuhat joobnud juhti. Teiseks õnnetuste põhjustajaks olevat üleliigne kiirustamine, mille vastu patustavat iga kolmas-neljas autojuht.

TÕNIS ja MAI MIGAGU

MEIE MEHED KUI METSAPULLID

Romaan vanast armsast Pärnust

1.

Meie mehed kui metsapullid,
Aru Jaani hallid härjad.
Need olid kanged kaevlema
ja mõisapulle puistama.
Maha nad ajasid Matsu härjad,
Matsu härjad, Kaltsu härjad,
Koonga mõisa korvihärjad,
Sauga mõisa sauehärjad.

Lääneranniku rahvalaul

Käesolevas teoses jagunevad tegelased kolme liiki. Ühed on ajaloolised isikud oma õige nimega. Teised on ka ajaloolised, aga maskeeritud ja esinevad varjunime all. Kolmandad on autori fantaasia vili. Nende hulka kuulub teose „mina" — jutustaja, noor advokaat.

Prolooog

Kevadine pühapäevahommik a. 1840. Audru kiriku tornikell kõlas kolmandat korda. Seega oli kell kümme ja jumalateenistus võis alata.

Väike kirik oli rahvast täis, sest vana kombe järgi oli kirikuskäimine ehk „jumalaorjus" talupoegadele kohustuslik. Selle üle valvas praost Meyer hoolega.

Praost oli vali mees terava silma ja hea mäluga. Ta tundis iga oma koguduse liiget nägupidi. Kui ta kanstlisalmi ajal laskis silmad käia üle kirikuliste, teadis ta, kes ta karjalammastest puudus. Esimene sõnakuulmatus andestati. Teisel korral saadeti kellamees põhjust uurima. Kui patune oma südame kalkuse tõttu ka kolmas kord jäi eemale, järgnes karistus. Need ajad olid möödas, kui pastor võis saata tõrkuja mõisatalli kepihoope vastu võtma, aga talle oli jäänud vahe relv — sõna kantslist. Ning sellega ei olnud praostihärra kitsi. Vajaduse korral kasutas ta veel kangemat abinõu — eestpalvust altaris.

Rahvas pidi ootama praosti veerand tundi nagu tavaliselt. Siis avanes Audru kirikla uks ja välja astus pühalikult tõsiste nägudega kaks meest. Ees käis hallipäine praost talaaris ja temast kolm sammu tagapool kiriku vöörmünder, Papissaare karjamõisa omanik Kotlep Leisik piibliga. Kirikusse sammusid nad käärkambri kaudu. Sealt läks vöörmünder oma kohale esimesse pinki. Köster alustas orelimängu.

Teenistuse esimene osa oli vanematele kirikulistele ammu pähe kulunud, samuti nagu pikk altaripalve. Tuttavad olid ka koraalid. Vaheldust tõid vaid praosti kõva jutlus ja kirikuteated kantslist.

Jutlus algas seekord sõnadega: „Jumal ütles esimesele inimesele: „Oma palge higi sees pead sa leiba sööma!" Palge higi sees käsib Jumal ka tänapäev mind ja sind, armas kogudus. Töö palge higi sees on Jumala karistus patu eest. Ta on aga ka Jumala õnnistus. Töö hoiab laiskuse eest, sest laiskus on kuradi peapadi!"

Praost sattus hoogu ja jutlus kestis üle tunni. Kotlep Leisik kuulas tähelepanelikult minutit kümme. Siis hakkasid ta mõtted liikuma omapead.

„Eluaeg olen teinud ränka tööd", mõtles ta. „Aga sellega on käinud kaasas Jumala õnnistus. Jumal on hoidnud mind emaihust peale — ta laskis mind sündida Pärnu vabaks kodanikuks."

Silmade eest libisesid mööda mineviku elupildid: jooksupoiss Frantzeni linakontoris, kus ta isa oli kojamees, siis tööline linalaos, edasi praakeri õpilane, iseseisev praaker, linade ülesostja ja lõpuks linakaupmees. Ja siis andis Issand talle Audru karjamõisa Papissaare!

„Imelikud on Issanda teed", mõlgutas ta edasi. „Oli vaja, et Audru noorparun tegi Jeena ülikoolis kergemeelselt auvõlga. Koju tuli kiire kiri: saatku papa talle kohe kümmetuhat kuldrubla, muidu laskvat ta endale kuuli pähe. Vanaparun Osten juhtus olema haige. Paruniproua meeleheitlikul palvel muretsesin parunile raha ja vastu sain Papissaare päris jumalmuidu. Jumala abiga olen nüüd samasugune mõisnik kui Audru parun! Mis sellest, et minu mõis on pisike. Mõis on mõis. Tema kihutab küll neljahobuse tõllaga, aga mina ei jää oma kahehobuse kalessiga temast maha. Mul on pealegi midagi niisugust, mida tal ei ole — kutsar Juhan, kelle pärast kogu ümbruskonna mõisnikud on minu peale kadedad! Juhani-taolist ei ole kogu Pärnumaal: mees kui härg, käed nii tugevad, et võiksid juhtida kuut hobust tõlla eest. Ja missugune kutsarihabe!"

Kotlepi iseteadlikele aruteludele tegi lõpu praosti „aamen".

Pika ja kuiva altaripalve ajal vallutasid vöörmündrit vähem meeldivad mõtted: „Võin olla uhke endale ja oma Papissaarele, aga oma lapsed olen lasknud käest ära. Pikad ärisõidud, mis teha? Pidin jätma lapsed naise hooleks. Ja hardasüdameline, nagu ta on, hellitas ta nad ära. Neil puudub aukartus oma lihase isa vastu. Seni läks mul korda neid vaos hoida, kuid nüüd hakkab vanem tütar lausa vastu.

Näe, valisin talle korraliku mehe, linnamõisa rentniku Juhkami. On küll lesk ja vana, aga rikas. Rumal tüdruk ei saa aru oma õnnest. Ajab nagu peru hobune tagumistele jagadele püsti. Ahvardab enne vette hüpata, kui mullale mehele minna. Küsin õige praostihärralt nõu, kuidas saan oma kangekaelsest tütrest jagu."

Viimase laulu ajal läks praost käärkambrisse, vöörmünd tema järele.

„Noh, armas Gottlieb, mis on sul veel südamel?" küsis praost armulikult.

„Palun praostihärralt alandlikult nõu, mis ma teen oma vanema tütre Miinaga, kes tõrgub mu sõna kuulmast. Valisin talle jumalakartliku mehe, aga see on aastatelt vana. Ja tütar hakkab vastu."

Praost Meyer vaatas ta otsa kalkide silmadega ja lausus iga sõna rõhutades: „Aga armas Gottlieb, kas sa ei tea, mis seisab kirjas: kes oma last armastab, see teda ka karistab."

Kotlep vastas kergendatult: „Tänan, praostihärra! Nüüd tean, mis on mu kohus."

Kojusõidul tiirlesid ta mõtted küsimuse ümber, missugust karistust tütrele valida. See mure ei andnud talle hingerahu ka oma toas laua ääres, kus ta istus käsipõsakil. Teda segas koputus uksele. Sisse astus kutsar Juhan pühapäevariietuses. Peremees tõstis pea ja lausus:

„Ei, Juhan, me enam välja ei sõida. Oled vaba mees."

Kutsar keerutas häbelikult mütsi käes ja küsis kõheldes: „Palun teilt preili Miinat naiseks."

Kotlep jäi juhmilt kosilase otsa vaatama. Juhan lisas selgituseks: „Tema enesega olen juba läbi räägitud."

Kotlepi nägu tõmbus punaseks. Käsi tõusis löögiks, aga langes kohe tagasi — Juhan seisis ta ees kui kaljumürakas. Aeglaselt võttis Kotlep taskust punga, ladus lauale hunniku raha ja käratas siis: „Siin on su pooleaasta palk. Kao silmapilk mu silmist ja ära tule enam tagasi! Ära näita Papissaarele oma nägu! Kas kuulsid? Oled unustanud, kes on preili Miina ja kes on kutsar Juhan."

Kutsar võttis raha ja läks sõnalausumata uksest välja.

Nüüd Kotlep teadis, miks Miina Juhkamit põlgas. Ta eelistas Juhani kutsarihabet! Otsekohe tulid kasutusele võtta kõige rangemad abinõud.

„Miina, tule siia!" hüüdis ta. „Ütle nüüd, kas lähed Juhkamile või mitte?"

„Mitte ei lähe!" oli trotslik vastus.

„Ei siis muud kui vitsad tuppa! Saad niisuguse opmani-keretäie, et sul mõistus pähe tuleb!"

Miina taganes ja lausus kindlalt: „Mina end peksta ei lase, küüa ka mitte! Olen Juhani pruut ja kannan ta last rinna all!"

See oli isale liig. Ta karjus: „Sina liiderlik tüdruk! Häbistad ja teotad mu maja! Sina ei ole enam minu laps! Välja silmapilk mu majast ja ära tõsta siia enam oma jalga! Jätan su pärandusest ilma!"

„Aga isa, mõtle, mis sa kõneled!" karjatas ta naine ja ruttas tütrele appi. Kotlep astus talle ette:

„Ära sega end vahele! Peremees olen mina ja mina ei võta oma otsust tagasi. Missuguse näoga astun ma veel praostihärra silmade ette? Näed nüüd ise, mis viljа su kasvatus kannab!"

(Järgneb)

Loeng Tammsaarest ja ta mõtteist

Möödunud kolmapäeva õhtul toimus Eesti Kunstide Keskuse kirjandussektsiooni korraldusel kirjandusõhtu, kus prof. Vootele Vaska pidas loengu „Tammsaare ja tema mõte". Tammsaarele pühendatud aasta on lõppemas ja selle loenguga pandi punkt kirjaniku loomingut tutvustavale aastale kus Eesti Rahvusteater oma „Elu ja armastuse" etendusega oli viimaseks 100. aastapäeva tähistajaks. Kahjuks on ürituste rohkus praegu nii tihe, et osavõtjate arv jäi siinse eestlaskonna kohta väheseks.

Õhtu alul EKK president Stella Kerson seletas, et selle loenguga alustatakse uut projekti: lisaks loengule Tartu College'is või mujal avalikus kohas, järgneb sama loeng ja ka võimalik kontsert „Eesti Kodus" ja kolmandana T. E. Täienduskeskkoolis.

Pärast kirjandussektsiooni juhataja Arvi Korki lühikest külalist tutvustavat sõnavõttu, kus ta ütles, et V. Vaska õppis Saksamaa ja Ameerika ülikoolides ning doktoreerus Columbia ülikoolis, New Yorgis ja on praegu filosoofia professor Waynesbergi kolledzhis Pennsylvanias, ütles V. Vaska, et huvi Tammsaare loomingu vastu on talle kujunenud väravaks kirjandusmaailma. Kirjaniku teostes on paradoks ja iroonia koos suurejoonelise sündmustikuga. Ta lõputud targutused on oma iseseisva väärtusega.

Neis peab iga mõte lõpuni mõeldud olema, selle absurdseni viima, sest siis hakatakse inimest tundma. Sõna absurdne pole halvakspanev.

Ta vaatles Tammsaare viieköitelist suurteost „Tõde ja õigus", kus esimeses oli võitlust maaga, teises mõtte ja mõtetuse ristumine, kolmandas poliitilise teadvuse ärkamine, neljandas materjalistliku tõusiklikkuse mädapaise lahkamine, mille pinnal on Indreku ja Kaarini abielu. Viiendas läheb Indrek tagasi maale ja ring on täis. „Tõde ja õigust" saab vaadata eesti eepilise jutustusena, ometi on selle taust laiem. See on tükk Eesti ajalugu umbes 50 aasta ulatuses, kuid tähtsam on selle ajajärgu mõtestamine, kus on kogu inimsoo eksistentsi küsimus.

Teoses paljud tegelased targutavad absurdse loogika pinnal, kuna kaalul on tõde. Mis on tõde? Ühele see on Jehoova pale, mida Mooses võis vaid selja tagant näha, sest rahvas kaotab aru, kui ta saab suure tõe kätte. „Tõe ja õiguse" vahel lajub teadmatuse kuristik. Pealegi pole maailmas sellist totrust, mida inimene poleks uskunud.

Tammsaarel on üheks probleemiks olnud Jumala küsimus. See algas lihtsa skeptikaga, aga arenes heroilistesse mõõtmeisse. Elule ja surmale mõtlemine moodustab teises köites Ramilda kirjades romaani traagilise kõrgkoha. Indrek ise aga kapituleerub usu imetegeva jõu demonstratsiooni puhul. Kolmandas osas läheb täide Mauruse ennustus, kui arvatakse tõed olevat kätte saadud revolutsiooni arengus, mis viis aga lõhkumiseni. Indrek on mitmesugustest ideoloogiatest nakatatud, kuid leiab peagi, et kõik on petlikud ning teaduslik marksism varises kokku Indreku vaadetes, kuna sellele oli inimsoo parem tulevik üks-kõik-mis. Neile oli oluline vaid revolutsioon ja inimsoo parema tuleviku usk oli saanud kuulipilduja-usuks.

Marksism aga on oma põhilemuselt pseudo-religioon, mida Tammsaare juba 50 aastat tagasi kinni naelutas.

Tammsaare keskseks mõtteks on väärtuste nihilism. Jumala taandumine inimese teadvusest sünnitab uued kuldvasikad, mille ümber tantsima hakatakse. Tammsaare ise on öelnud, et mulle on tähtis olnud põhilise mõtte esitamine igas köites; esimeses oli see maaga, teises Jumalaga, kolmandas vabadusega, neljandas iseenese õnnega ja viiendas resignatsioon. Romaan püüdvat näidata inimsoo üldist arengukäiku. Igal pool on alistumine, inimene ei pääse kaugemale maapinnast: Pearu arvates õigus langes kokku võimuga. Andres püüdis õigusega siduda tõde ja leidis Piiblit lugedes, et õigus teeb südame kõvaks, kuid viimases köites leiab, et inimene pole siinses elus muud kui Jumala tööriist.

Kuid Tammsaare mõte seisneb, et kogu elu pole muud kui mälestus ja romaan on mälestuste kvintessents.

Tammsaare juures jääb inimelus tõde siiski lahtiseks kuna inimesel puudub täpsustatud olemus.

Katkeid Tammsaare töödest esitasid EKK näitesektsiooni liikmed Anne Liis Tüll ja Allan Teder, lugedes stseeni esimesest köitest kirikusseminekust, teisest köitest vaidluse üliinimesest ja vana Pearu ja Indreku dialoogi viiendast köitest.

Lisaks andis Vargamäe inimeste hõimlane Hilda Lepni seletusi Vargamäe talude, nende ehituste ja inimeste kohta oma mälestuste põhjal. Suurel Vargamäe talude kaardil näitas ta romaanist tuntud tegevuskohti. Nende kõrval oli ta teinud portree kirjanikust ja kahest tema tuntumast kujust, Pearust ja Andresest. Samuti oli väljapanek fotodest, mis kirjeldasid Vargamäe inimeste tegevust.

Sama loeng peeti neljapäeva õhtul „Eesti Kodus" ja reedel mõneti lühendatud versioonis T. E. Täienduskooli õpilastele, kellele oli väga huvipakkuv, et Ameerika ülikooli professori üheks huvialaks on eesti kirjanduse suurteos.

EKN töökomisjonide koosseisud kinnitati

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas juhatuse koosolekul möödunud nädalal tehti ülevaade Liitunud Rahvaste Organisatsiooni (UN'i) kaudu viie ikestatud rahva poolt korraldatud aktsiooni olukorrast. Kuigi LRO's keelduti ikestatud rahvaste esindajaid vastu võtmast, jätkub aktsioon Nõukogude Liidu dekoloniseerimise nõudmiseks endisel kujul. Viie ikestatud rahva märgukiri koos juurdekuuluva dokumentatsiooniga esitatakse riikide esindustele LRO's ja riikide valitsustele. Ka püütakse aktsiooni viia vaba maailma ajakirjandusse. New Yorgis möödunud nädalal viie rahva ülemaailmsete keskorganisatsioonide poolt korraldatud pressikonverentsist võttis osa umbes 100 ajakirjanduse esindajat ja seal levitati suurel hulgal ikestatud rahvaste olukorda käsitavat selgituskirjandust.

Juhatuse koosolekul esitasid EKN töökomisjonide esimehed kinnitamiseks komisjonide koosseisud — L. Leivat väliskomisjoni, E. Altosaar rahvuspoliitilise komisjoni, A. Kittask rahvuskultuuri komisjoni, K. Jõgi Vabadusfondi komisjoni, E. Marten koolikomisjoni, A. Kala juriidilise komisjoni ja E. Salurand informatsioonikomisjoni kohta. Eestis vangistatud vabadusvõitlejate Abistamise Toimkonna esimeheks kinnitati edasi A. Nõmmik. Vabadusfondi komisjoni kohta andis lähemaid seletusi K. Jõgi, märkides, et komisjon on moodustatud laialdasel alusel, kutsudes komisjoni koosseisu esindajad eestlaste keskustest kohtadel.

Tegevuskavaliste küsimuste all otsustati asuda eeltöödele lühema ingliskeelse broshüüri väljaandmiseks, kus käsitatakse praegust olukorda okupeeritud Eestis ja teises osas antakse kokkuvõtlik ülevaade eestlaste tegevusest Kanadas. Broshüüri väljaandmiseks moodustati neljaliikmeline toimetus L. Leivati juhtimisel.

Koosolekul käsitati veel mitmeid edasipidise tegevusega seoses olevaid küsimusi.

Aidake kaasa, et
„VABA EESTLANE"
leiaks kõikidesse eesti kodudesse

Nii delikaatne
...NII MAHE

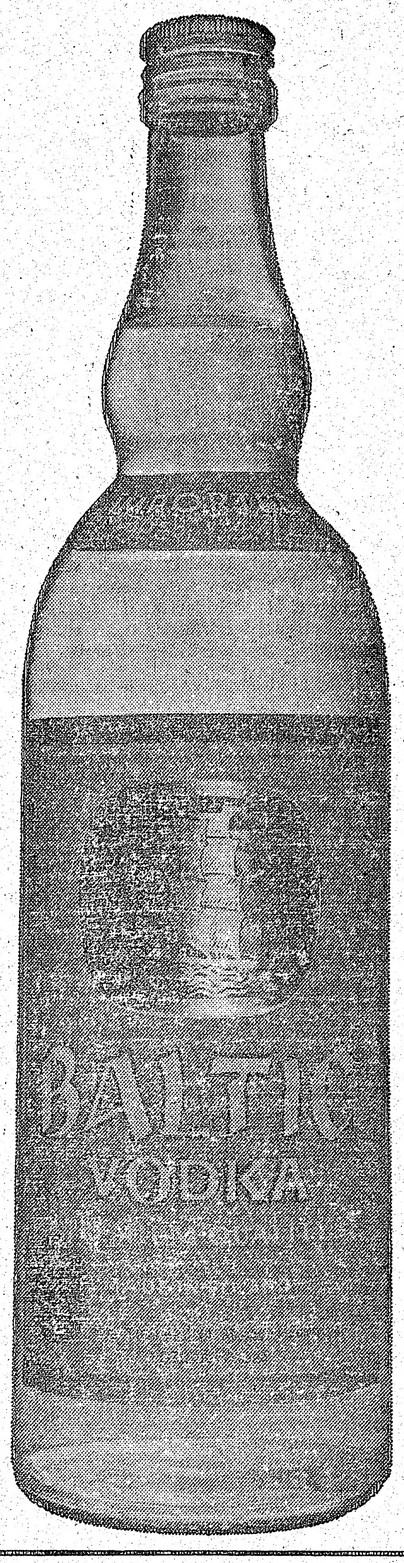

Balti mere rannikul
eriti kasvatatud
kartulitest
valmistatud Baltic
Vodka (Balti vodka)
moodustab
kombinatsiooni
vana maailma
oskusest ja
tänapäeva maitsest.

JÕULUD TULEVAD! Toetage oma sugulasi Eestis. Meil on pesemata jeans' (unwashed jeans)

Levis $16.99
Lee $15.99
Wrangler $15.99

Saadaval ka pesemata materjalist jakke.

WORLD OF JEANS
2543 Bloor St. W., (Dundas'e nurgal) Torontos
TEL. 536-3566

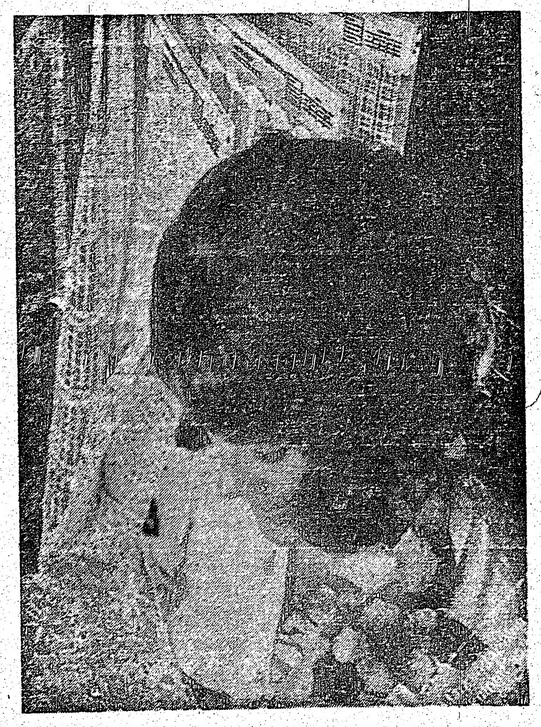

MODERN RUGS Saksa vaipade ja kardinate kaubamaja
162 OAKDALE RD. DOWNSVIEW, ONT. TELEFON 745-0507
DRAPEERIISID VALMISTATAKSE KA TELLIMISE PEALE

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

S. BROGOWSKI, O.D.
OPTIK
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vana nii lihtas kui ka suvilates

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ANDRES OLVET, LL.B.
Advokaat-notar
Sigelow, Hendy, Shirer & Uukkivi
789 Don Mills Rd.
Tel. 429-3110
kodus 699-2395

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

PAUL JUTTUS
HOGAN PONTIAC BUICK LTD
348 Danforth Ave.
Telefon äris: 461-3581
PONTIAC
BUICK
LEMANS
PHOENIX
FIREBIRD
SUNBIRD
CENTURY
ACADIAN
SKYHAWK
G.M.C. veoautod
Pruugitud autod

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeva, 30. novembril 1978 — Thursday, November 30, 1978

Väljapanekute rohke kunsti-müüginäitus

Möödunud pühapäeval toimus Tartu College'is Eesti Kunstide Keskuse kunsti-müüginäitus. See jättis külastajaile üllatavalt imponeeriva mulje eesti kunstiloomingust kujutavkunstis, skulptuuris, keraamikas ja tekstiilkunstis. On kahju, et EKK korraldajana ei tutvustanud enne vajalikul määral seda sündmust ja andis üritusele ärilise müüginäituse iseloomu. Seda see tegelikult oligi, kuid niivõrd rikkalikku kunstitööde kogumit pole meil ehk varem olnudki, väljapanekud seintel ja laudadel täitsid Tartu College'i suure saali.

Kujutavkunsti alal oli töid peagu kõigilt Toronto eesti kunstnikelt, nende kõrval ka nooremailt, kes esmakordselt eesti ühiskonnale esinesid. Seal oli väga rohke valik õlimaale ja graafikat kunstnikelt nagu U. Aedma, H. Herman, V. Hubel, H. Lepni, H. Mikkelsaar, M. Onno, O. Paju, E. Pehap, J. Saarniit, O. Timmas, E. Timusk, H. Uesson, E. Wilbiks, A. Veeber, A. Vomm ja B. Vomm. Skulptuuri alal R. Saaringu skulptuurid, nende kõrval veel Maie Landra ja A. Lee graafilised mapid. Nooremaist oli uusi töid M. Uessonilt kuna esmakordselt oli oma töödega esinemas Esther Wilbiks. Õhtu jooksul müüdi 5 kunstitööd.

Fotokunsti ala näib pidevalt suurenevat. Rohke arv fotosid M. Kabalilt, H. Randlaidilt, K. Vagistelt, E. Alfredilt ja U. Wompalt näitas väljapanekuina võimalusi sel alal kunstimeelega töid luua.

Tekstiilväljapanekute osa oli hõlmavaim. M. Landra, E. Ennist-Kopamees, L. Eerme, R. Roos, R. Marten ja M. Weiler pakkusid kaunist ja meeldivat, mis esmakordselt oli nii ulatuslik ja variatsioonide rikas.

Ruumi keskosa täitsid lauad keraamiliste töödega. See ala on pidevalt huvi äratav ja kunstnike arv suurenev. A. Elken, M. Eerme, E. Wilbiks ja L. Eerme pakkusid lihtsamaid töid. I. Heinmaa juures olid need juba imetletavalt väljendusrohked kunstitööd.

Külastajaid oli juba avamise hetkel rohkesti, nende seas märgatavalt kanadalasi, kes selliste väljapanekute rohkuse üle imetlust avaldasid. Kuid külastajate vool oli pidev kogu lahtioleku ajal ja keraamikat müüdi üle 1000 dollari ulatuses. Päeval toimus ka R. Saaringu poolt antav demonstratsioon skulptuuri pronksi valamisest. EKK leiab, et üritus õnnestus üle ootuste ja tahab seda tuleval aastal veelgi paremini korraldada.

Etna purskab tuhka ja suitsu

CATANIA — Etna, Euroopa kõrgeim vulkaan, on juba kuus päeva saatnud tuhka ja suitsu oma kraaterist üles, olles jälle aktiivsem viimase 30 aasta jooksul. Viimane suurem purse oli aprillis 1971, mis kestis kaks kuud, põhjustamata siiski inimelude kaotust, kuid hävitades tuhandeid aakreid põllumajanduslikku maad.

KAASMAALASED!

Puhastan keemiliselt (steamcleaning) Teie diivanid ja toolid, valbad seinast seina ja lahtised Teie oma kodus. — Hel. Erik Lokbik
447-9834

FINN-AUTO

Teen kõiki mehaanilisi parandusi (mitte keretöid)

3323 Danforth Ave. Tel. 691-2583

RISTO SAARENVIRTA

THE FINNISH PLACE

5463 Yonge St. Willowdale ⊙ Tel. 222-7575
(Finchi lähedal)

JÕULUD ON LÄHEDAL! Kui lähete tegema jõuluoste, siis külastage esimeseks meid.
Meil on kvaliteetsed kaubad. ⊙ MADE IN FINLAND ⊙
Klaaskaubad, ehted, küünlad, küünlajalad, mängud, laudlinad, servietid, heliplaadid, jõuludekoratsioonid jm.

MURDMAA-SUUSAD 10% HINNAALANDUST pluss täieliku suusavarustuse ostmisel paneme suuskadele mähised tasuta

IGASUGUSEID DELIKATESSE JA PAGARISAADUSI
Tellimised jõulusingile ja muule anda varakult
DETSEMBRIS AVATUD: 9—9, laup. 9—5

Täna on juttu

Castro otsib uusi sõpru

Teeb katseid Hispaaniaga tihedamate sidemete sõlmimiseks

Fidel Castro on valitsenud Kuubat 19 aastat, aga selle aja jooksul pole ta kordagi tõstnud oma jalga läänemaade pinnale. Nüüd kavatseb ta seda teha. Hispaania peaminister Adolfo Suarezi Kuuba külastuskäiku tahetakse vastata Castro vastukülaskäiguga Hispaaniasse, mis kestaks vähemalt nädal aega. Päev ei ole veel kindlaks määratud, aga lubadus külastamiseks on pannud liikuma kuulduse võimalikust muudatusest Kuuba välispoliitikas. Küsitakse, kas Castro tunneb end õnnetuna aheldatuna nõukogude rahvaste „sõbralikus peres".

Kuuba ei mõtle siiski siirduda lääne mõjupiirkonda. Castro on revolutsionäär ja ta ei vihka midagi rohkem kui kapitalismi ja selle võimu. Aga Castro on ka dogmade vastu, ega taha olla kellegi tallalakkuja.

Selletõttu on tekkinud olukord, kus aktiivsus maailma näitelaval ja erapooletuse säilitamine samal ajal nõuab jõuvarusid, mida Castrol ei ole küllalt kasutada. Kuuba on väike ja vaene maa ja ta majandus on olenev N. Liidust.

Kuuba saab osta N. Liidu õli poole maailmaturu hinnaga ja müüa oma suhkrut neljakordse maailmaturu hinnaga.

N. Liidu abi suurust Kuubale arvestatakse vähemalt ühele miljonile dollarile päevas. Sellele lisaks N. Liit annab Kuubale tasuta sõjamaterjali ja korraldab sõjalist väljaõpet.

Castro tunneb end olevat kohustatud võlga tasuma oma kaupadega. Ta oli Nikita Hrushtshevi ajal N. Liidule järeleandlik võimaluse andmiseks tuumarelvade tugikohtade ehitamisel ja nüüd toetab ta Leonid Brezhnevi laiendamispoliitikat Aafrika Sarves. Möödunud septembris käis ta Addis-Abebas Etioopias kontrollimas Kuuba üksusi, kes pole muud kui N. Liidu töövahendid.

On selge, et Castro temperamendiga ja ambitsioonidega mees ei ole õnnelik selle üle, et ta on N. Liidu juhtide jalutusketi otsas.

Ta sooviks olla keskne kuju kolmandas maailmas ja kuuluks meeleldi sellele rühmale alusepanijate Nehru, Tito ja Nasseri järglaste hulka. Aga kolmandale maailmale on omane neutraalsus, mistõttu sealt jäävad välja USA, N. Liit ja nende liitlased kui ka satelliidid.

Nii on Castro omamoodi raskusis, kui ta väidab end kuuluvat kolmandasse maailma, arvestamata seda, et ta tahab seda maailma juhtida. See vaade tuli esile Belgradis toimunud n.n. erapooletute riikide konverentsil, kus Tito ühena teistest kritiseeris karmilt Kuubat sekkumast Aafrika asjusse N. Liidu huvides. Castrole oli konverents suur mäng, kuigi ta Titot kaasaarvamata, oli vanim kohal olev „sangarikuju". Selletõttu Belgradi konverentsi tulemuseks oli, et N. Liit ja erapooletud riigid on üksteisest muudeski asjus eriarvamusel ja et nad peaksid ka eraldatuiks jääma tulevikus.

Kuna Castro on tuleval aastal vastava konverentsi peremees, tuleb tal seda tulemust uue korraldamisel arvestada. Valik N. Liidu ja kolmanda maailma vahel ei ole sellepärast talle hõlbus.

N. Liit on kohelnud teda suurepäraselt, aga kolmas maailm pakub võimalusi sõltumatule juhile ja heldekäelistele zhestidele.

Aafrika on selge näide tema kitsikusse aetud olukorrast. Kaua enne sõjaväeüksuste Angoolasse ja Etioopiasse saatmist oli Castro saatnud väikseid abistamisgruppe Aafrika riikidesse, kuid 1975. a. läks ta ähvardavalt julgesti aitama oma Angoola sõpra Agostinho Netot, kes oli ka vasakpoolsete juht.

Castro otsustas mõningate arvamiste kohaselt aidata mitte sellepärast, et Moskva oli maksnud talle selle abi eest, vaid selletõttu, et Lõuna-Aafrika ründas Angoolat just selle riigi iseseisvumise õhtul.

Alul see vahejuhtum peeti saladuses, kuna see oleks võinud samahästi kujuneda hävitavaks liitlasaamiseks kui edukaks võiduks. Igal juhul Castro ootas oma üksusi tagasi mõne kuu pärast.

Need on aga praegugi veel Angoolas ja Kuuba teine armee on sekkunud N. Liidu käsul Etioopia sõtta.

Need kaks armeed, kumbki umbes 50.000 mehe suuruses on toonud kümne miljonilise elanikkonnaga ja 160.000 mehelise armeega riigile tohutuid majanduslikke pingutusi. See pingutuste raskus on äratanud küsimusi igas kuubalases.

Castro pole kunagi olnud pime oma eriliste sõprade vajaduste suhtes, kuid ta pole olnud oma vaenlaste tagakiusu ohver. Ta kaitsus 1960-ndail aastail levitada revolutsioonitegevust Ladina-Ameerikas, aga 1974. a. ta sõlmis uuesti diplomaatilised sidemed oma peavaenlase Venetsueelaga ja poolehoid talle OAS-organisatsioonis on pidevalt suurenenud. Kord oli Mehhiko ainus selles organisatsioonis, kes talle sõbralikuks jäi.

USA-ga sõlmiti pooleldi diplomaatlikud suhted möödunud aastal kuigi „äriasjad" aetakse ametlikult tshehhoslovakkia saatkonna lipu all Havannas ja Shveitsi lipu all Washingtonis. Castro on andnud tuhandeile Kuuba kui USA kodakondseile loa lahkumiseks ta saareriigist.

Ja nüüd Suarezi külastamine? Ühine hispaania kultuuri on muidugi üheks suhtlemise põhjuseks kahe riigi vahel. Selletõttu saigi Suarez Havannas palju soojema vastuvõtu osaliseks, kui tavaliselt selline külaskäik nõudnuks. Külaskäigu konkreetseist tulemusist on märgitavad järgmised: kahe hispaania vangi vabastamine, kaubaleping, suurem tasupakkumine Kuubas konfiskeeritud hispaanlaste varanduste eest ning õlivahetuskaup, millega Hispaania saab osta N. Liidu ja Kuuba Venetsueela õli, millega vastavalt mõlemale maale vähenevad transportkulud.

Castro nõustus ka arvestama Kanaari saartega, kui Hispaania osaga ega mitte osana Aafrikast, mis tuleks „vabastada".

Mida Castro loodab sellega saada? Ühelt poolt on ta tõenäoliselt edasi Moskva sulaseks ja Kreml soovib sellega hoida Hispaania väljaspool NATO't. Aga Castro võib omakorda meelitada Moskvat kolmanda maailma poole teda otseselt ärritamata ja vihastamata. Edasi aitab ta iseennast tugevndada sõlmides tugevamaid sidemeid Hispaaniaga, kui väljaspoole NATO't jäänud riigiga, kui kolmanda maailma liikmega.

Castro positsioon ei ole nii tugev, et ta võiks katkestada vahekorra N. Liiduga, kui ta seda ehk oma südames loodakski. Kuid sõltumatuse ja sulasekoha vahel on tohutu erinevus ja oma tegevusega Aafrika Sarves on Castro tembeldanud end just sellesse viimasesse sulaste gruppi kuuluvaks. Kolmas maailm pakub temale võimaluse taandumiseks sellest alandavast positsioonist koos jätkuva maailmapoliitilise rolliga, mis temasugusele mehele vägagi meeldib.

Castro ees olev rada on kahepalgeline. Ta ei saa alustada uut sõjakäiku ega eriti aktiivselt sekkuda Rodeesia sündmusisse. Eemale jäämine pole raske, kuna Rodeesia partisanide n.n. Isamaalik Rinne näib olevat võidule kindel oma jõududega.

Kuid palju rohkem iseloomustab Castro sõltumatuse püüdeid Aafrika Sarves olevate kuuba sõjaväeüksuste arv. Sealse olukorra lahendamine näitab, kas Castro on võimeline tooma sealt iseseisvalt oma poegi tagasi kodumaale või mitte.

Teadaanne

7. detsembril 1978 kell 7.30 p.l. kogunevad T. E. Naisseltsi liikmed koos perekondadega ja külalistega Peetri kiriku seltskondlikesse ruumesse ühisele jõulupuule.

Kavas ettekandeid lastelt. Kohvilaud.

Sotsiaalabi saajad pannakse lund rookima?

TORONTO — Ontario Correctional Services minister Gordon Walker kõneles Wellandis oma plaanist kuidas panna ühiskondlikule tööle sotsiaalabi saajad. Ta ütles, selleasemel et kodus istuda ja tshekki oodata, võiksid nad tänavail lund rookida. Praegu elavad Ontarios 350.000 meest, naist ja last 534 miljoni dollari suuruse toetusraha abil aastas. Nende ühiskondlikule tööle suunamisega võivat neil tekkida huvi töö vastu ja ühiskondlik kohusetunne. Mitmed on seda mõtet pidanud siiski inimväärikust alandavaks.

SWEDISH FURNITURE HOUSE

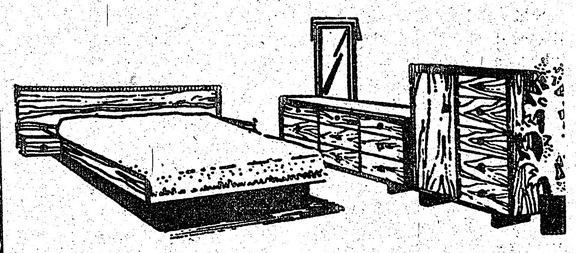

Riiulid, magamistoa-, elutoamööblid, lambid jm.
Suletekid ja tekkide katted jm.
Avatud: esmasp., teisip., neljap., reedel 9—9, kolmap., laup. 9—5

PALJUD ESEMED VÄLJAMÜÜGIL
Astuge sisse ja vaadake ringi!

SWEDISH FURNITURE HOUSE
495-6016

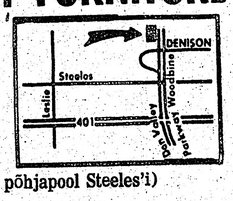

7498 Woodbine Ave. (½ miili põhjapool Steeles'i)

Nüüd on aeg korraldada soodsate hindadega reservatsioone Hawaiisse, lõunasse ja „cruisidele"
AINO KAING
Telefon 757-5080
Lic. 1141985

AVATUD

EESTI NÕUANDEV BÜROO,

kus antakse nõu minimaalse tasu eest kõigis eluprobleemides. Usaldatavus garanteeritud. Vastuvõtt kokkuleppel.

Telefon 278-3529 kella 9.00—11.00 homm.

AINO LÄÄNEMETS

Sopran Epp-Karike Jürima laulab Torontos

3. detsembril EKK Kontsertbüroo korraldusel antaval kontserdil Town Hallis esineb ka sopran Epp-Karike Jürima-Sonin Bostonist.

Epp Karike Jürima-Sonin on neid noori eesti helikunstnikke kes oma professionaalse karjääri ikka ja jälle rakendab ka eesti heliloomingu toetamiseks ja tutvustamiseks. Tema kavade kaudu on eesti vokaalmuusika kõlanud paljudes ameerika kontsertsaalides: küll MIT, küll Harvardi ülikoolide kontsertide seeriates ja mujal.

Epp-Karike Jürima-Sonin on kaasa teinud ka muusikalavastustes. Eriliselt mainida tuleks muusika-ajalooliselt huvitavat Purell'i ooperi „Dido and Aeneas" lavastust.

Laulutöö kõrval on Epp-Karike Jürima-Sonin rakendunud ka pedagoogilisse tegevusse Bostonis. Ta on Bostoni Yamaha Muusikakooli direktoriks ning samuti Yamaha üle-maailmse muusikaõpetamise süsteemi nõukogu liige. Päevast päeva tegutseb ta eriti klaveri kui ka teoreetiliste ainetega.

Peeter Tammearu ja Laryssa Kuzmenko klaverimuusika kõrvale toob Epp-Karike Jürima-Sonin kahtlematult oodatavat vokaalmuusikalist lisa.

Pühapäeval, 3. detsembril Town Hallis. Kell 6 õhtul avatakse graafik Jaan Põldaas'i näitus ning kell 7 algab kontsert Epp-Karike Jürima-Sonin'i, Laryssa Kuzmenko ja Peeter Tammearu kaastegevusel.

Õlilaeva avarii New Yorgi lähedal

NEW YORK — Üks maailma suurimaist tanklaevadest jooksis karile väikese kaljusaare juures East River'il ja hakkas lekkima, vabastades tuhandeid galloneid kerget kütteõli vette. „Cibro Philadelphia", 160.000 vaadilise õlilaadungiga, vigastas end vastu üht Mill Rocki nimelist väikest saart. Avarii juhtus just Hell's Gate'ist lõunas, kus East ja Karlem jõed ühinevad, mis on üks ohtlikemaist kohtadest idaranniku laevasõitjaile.

Joann Saarniidu kunstinäitus Buffalos

Kunstnik Joann Saarniit esineb Buffalos oma sumeri aega kujutavate töödega pühapäeval, 17. dets. Eesti Ev. Luth. Pauluse koguduse ruumides, kunstnik annab selgitust oma sumerimotiiviliste väljapanekute kohta.

jS.